cite professa præsumitur, *1. quæ interrogasti, 27. dist.* D. Thomas *in 4. dist. 38. q. 1. art. 2.* voluntas enim non minus exprimitur verbis, quam factis: unde sicut hæreditas adiri potest verbis expressis, ac solemnibus; sic etiam factis, videlicet si ingerat se hæres actibus, qui abalio quam hæredi geri nequeunt, *vl. pro herede 2. cum seq. leg. fuit 24. lege Julianus 42. l. Antistius 67. l. si quis 73. l. duo 77. l. Pannonius 83. §. ult. l. 87. ff. de acquir. hæred.* Unde cum oblationes Deo facere tantum professæ possint, novitia quæ se ingerit simili actui, censetur rite professa, nec statum regularem amplius deserere valet. De velis virginum, & viduarum agit Maria Florent. *in Martyrol. die 19. Novemb. exercit. 15.*

10 Dissolvitur ratio dubitandi.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, cui licet aliqui satisfaciant asserendo Deum præsentem esse, cui votum fit, ipsumque acceptare votum; verius tamen est, quod Deus non per seipsum immediate, & palam ecclesiastica munia gerit, sed quod ficat in omni perficiendorum sacrorum rituum actu voluit fieri, ut in Ecclesia visibili ministri interessent visibiles; ita etiam in professione monastica ministrum visibilem, & mortalem interesse constituit, qui professionem monachi acceptans cogere possit eum, si aliquando resilire voluerit, ut promissis ster, & vota adimpleat. Quare dicendum est, quod cum semper in Ecclesia professio tacita in usu fuisset, ut supra relatis canonibus liquido constat, eisdem viribus, ac expressa pollens: consequens est, ut in ea tacite, & præsumptive reperiantur omnia, quæ expressam & solemnem reddunt: ergo sicut vota præsumpta dumaxat in ea reperiuntur, & traditio ipso effecta demonstrata; ita & persona acceptantis non est expresse quærenda in ea, sed sub eodem involucro, & certa præsumptione, ut docuit Vivar. *l. 2. de veteri mon. c. 6. n.* 32. Nec obstat primum augmentum ipsius difficultatis: nam licet novo jure cautum sit, ne tacite professus in Prælatum eligi valeat, propter dubia, quæ exinde oriri possunt, *dicto cap. nullus, c. indemnitatibus, de elect. lib. 6.* tamen jure antiquo etiam tacite professus in Prælatum eligi valebat, cum quoad omnia commoda, & incommoda ut professus haberetur, *c. 2.* ubi notavi, *de restam.* Nec obstat aliud augmentum ipsius dubitandi rationis: nam quod in eo expendebamus; procedit facta protestatione ante, vel in ipsa professione; tunc enim professio sequata, sive expressa, sive tacita, nulla est. Iranzo *dicta consider.* 55. at in præsenti casu vi sua nulla facta protestatione velum sibi imposuit, & cum ceteris professis oblationem in Ecclesia fecit; unde licet postea sacramento firmare vellet, se eo animo velum assumpsisse, ut deponere posset, non auditur contra professionem tacite factam.

11 Expenditur *c. ad nostram, hoc tit.*

Sed supra traditis obstat textus, *in c. ad nostram, hoc tit.* ubi ut ille, qui detulit habitum professorum censetur professus, desideratur perseverantia per triennium in delatione ipsius habitus: ergo quia per ipsam delationem habitus professorum non inducitur tacita professio, nisi accedente temporis lapsu. Pro cujus textus solutione discrimen est constituendum inter eum casum, in quo novitius post tempus probationis ingerit se actibus professorum, aut eorum habitum detulit: & inter eum casum, in quo quis novitius non fuerat, sed in laicali habitu degens, suscepit habitum Professorum. Primo casu non requiritur temporis lapsus, quia ex eo actu induendi habitum professorum inducitur tacita professio, secundo vero casu requiritur perseverantia per triennium. Unde cum *in dicto c. ad nostram*, qui deferebat habitum professorum non esset prius in novitium receptus; ideo desideratur perseverantia per triennium, ut docuerunt Sanchez *l. 5. summæ, c. 3. n. 24.* Vivar. *de veteri monac. l. 2. c. 6. n. 30.*

C A P U T V.

Gregorius a *Anthemio Subdiacono.*

b JOannes frater, & Coepiscopus noster directo per Justum clericum suum capitulari, inter alia plura hoc nobis noscitur intimasse, alienos monachos monasteriorum in Surrentina diœcesi positorum; de monasterio in monasterium, prout eis libuerit, transmigrare, & a proprii Abbatis regula desiderio rei sæcularis abscedere: sed & quod non licere notum est, peculiaritati eorum singulos studere. *c* Si quos autem qualibet occasione a clericatu in monachicam conversionem venire contigerit, non liceat eis ad eandem, vel aliam Ecclesiam, quarum pridem milites fuerant, sua voluntate denuo remeare, nisi talis vitæ monachus fuerit, ut Episcopus cui ante militaverat, sacerdotio dignum præviderit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari. Propterea experientiæ tuæ præsenti jussione mandamus, ut nec monacho ulterius de monasterio in monasterium liceat migrare, nec eorum aliquem *d* peculiare quicquam habere permittas. Sed si quilibet hoc præsumpserit, in monasterio, in quo ab initio conversatus est, & sub Abbatis sui regula, de qua fugerat, cum competenti coercitione reddatur, ne si tantam iniquitatem fluxam, inemendatamque dimittimus, pereuntium animæ & Præpositorum anima requirantur. *e* Et quia aliquos monachorum usque ad tantum nefas profilisse cognovimus, ut uxores publice fortiantur: eos omni habita vigilantia requiras, & digna coercitione in monasteriis Abbatum, quorum monachi fuerint, retransmittas. Sed & de clericis ad monachatum venientibus, sicut supra diximus, peragere non omittas. Ita enim Dei placabis oculos & impletæ mercedis particeps invenieris.

N O T Æ.

1 a *Anthemio.*) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. c. 7.* & apud Ivonem *p. 7. Decreti, c. 122.* reperiturque textus hic prout in præsenti transcribitur, in regestro D. Gregorii, *l. 1. indict. 9. ep. 40.* & ejus partes referuntur a Gratiano *in c. si quis 32. 16. qu. 1.* & *in c. & quia 37. q. 1.* de D. Gregorio nonnulla notavi *in c. 2. de constit. c. 1. de transl.*

b *Joannes.*) Episcopus videlicet Surrentinus, de cujus diœcesi egi *in c. 1. & 2. de relig. dom.*

c *Si quos autem.*) Verba quæ sequuntur, extant *in c. si quos 32. 16. q. 1.* & ea exposui *in c. 7. de status & qual.*

d *Peculiare.*) Hanc partem exponemus *in c. cum inter, de statu monach.*

e *Et quia.*) Hæc verba referuntur *in d. c. & quia 37. q. 1.* & explicavimus *in c. 2. qui clerici vel vov.*

COMMENTARIUM.

2 TExtum hunc communiter accipiunt repetentes, & Barbosa *l. 1. juris Eccl. c. 42. n. 42.* Sanchez *l. 6. summæ, c. 7.* de monacho se transferente ad aliam Religionem, quod ei insonsulto Prælato facere non licet, ut dicemus infra *in c. licet*: sed, ni fallor, D. Gregorius in præsenti non prohibet hujusmodi transitum, sed potius monasterium proprium deserere, & ad alium ipsius Ordinis migrare sub diverso Prælato; quod prioribus Ecclesiæ sæculis valde illicitum judicabatur, quia monachus sub eo Abbate, & in ipso monasterio, ubi stabilitatem promiserat, perpetuo manere debebat, nisi cum literis commendatitiis proprii Abbatis ad aliud monasterium ipsius Ordinis mitteretur, Conc. Anglic. 1. referente Beda *l. 4. hist. Angl. c. 5.* ibi: „ Ut monachi non migrent de loco ad locum, hoc est de monasterio ad monasterium, nisi per dimissionem proprii Abbatis; sed in ea permaneant obedientia, quam tempore suæ conversionis promiserunt. " Conc. Bitur. *can. 23.* apud Synodum Lemovic. *action. 2.* „ Canonici, & monachi de monasteriis suis, ubi prius titulati sunt, nisi causa rationabilis necessitatis, vel ædificationis animæ, vel Ordinem inclus observandi, ad aliud monasterium non transeant propter adipiscendum aliquod ministerium vel honorem, vel occupationem terrenam, absque consensu Episcopi sui, vel Abbatis. „ Nicæn. 2. *can. 22.* „ Monachus, vel sanctimonialis non relinquat suam habitationem, & discedat ad aliam: si autem id contigerit, ipsum ut hospitem recipi est necessarium, non tamen sine voluntate Præpositi sui recipiatur. " Synod. 7. *can. 21.* „ Non oportet monachum, vel monialem proprium reinquere monasterium, & ad aliud se conferre. " Sed cum recipi sine licentia novi Abbatis non possit, hinc in regulis PP. cautum reperitur, ut monachum, nisi Abbatis sui aut permissu, aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem nullus Abbas aut suscipere, aut retinere præsumat, *c. 14. reg. D. Benedicti*, quæ totidem verba sunt in Concilio Agathensi relato a Gratiano *in c. monachum 20. q. 4.* qui transitus adeo accurate olim damnabatur, tum ob rixas, contentiones, & jurgia, quæ inde oriebantur, ut exprimitur in regula Serapionis Macharii *c. 13.* „ Nec tacendum est, qualiter inter monasteria pacem firmam obtineant: non licebit de alio monasterio sine voluntate Patris fratres recipere. Quod si precatus fuerit ab eo qui præest, ut in alio monasterio ingrediatur, commendatur ab eo qui præest, ubi esse desiderat, & sic suscipiatur. " Clarius eandem causam explicat Ferreolus, *c. 6.* „ Hinc enim, *ait*, plerumque non tantum inter Abbates, sed etiam inter monasteria lites insanabiles oriuntur, dum unus nititur defendere quem recipit, alter revocare quem perdidit, & ad extremum nisi reddatur illi petitori petitus, & isti restauratio recipi placaverit injuriam acceptam, fit ut non secundum Apostolum vincant in bono malum, sed utrimque mali vincantur uno malo. " Tum quia monachi stabilitatem tempore professionis emittebant, ita ut e monasterio non exirent. Divus Benedictus *in c. 58. suæ regulæ*, ibi: „ Suscipiatur in congregatione, sciens lege regulæ constitutum, quod ex illa die non liceat e monasterio egredi, nec collum excutere de sub jugo regulæ, quam sub tam morosa deliberatione licuit recusare, aut suscipere. " Quibus verbis stabilitatis votum quasi explicavit; nam mox subjungit: „ Suscipiendus autem in oratorio coram omnibus promittat de stabilitate sua, de qua scilicet immediate jam egerat, nisi ob majus bonum spirituale de licentia Prælati transiret. " D. Bernardus *ep. 7.* ibi:

„ Sed quæris forsitan, inquiens mihi: Quid ergo tu de stabilitate tua facis, quam apud Cistercium firmasti, & nunc alibi habitas? Ad quod respondeo: Ego quidem Cisterciensis monachus ibidem professus, ab Abbate meo, ubi nunc habito, missus sum; sed missus in pace, missus juxta consuetudinem, & communem institutionem. " Probant, & illustrant Benedict. Hæphtenus *l. 4. disq. monast. tradatu 6. disq. 4. per tot.* Menard. *in notis ad concordant. regul. fol.* 1008. Unde D. Gregorius in præsenti textu juxta disciplinam monasticam illius sæculi prohibuit monachis ob lucrum temporale in aliud monasterium, ejusdem videlicet religionis, transire. Agere vero D. Gregorium de monacho transeunte propria auctoritate ad aliud monasterium ipsius religionis, evincitur ex eo, quia tempore D. Gregorii tantum erant in diœcesi Surrentina monasteria ordinis D. Benedicti, ut refert Tamburinus *in serie Abbat. verbo Surrentina*: sed Gregorius in præsenti increpat monachos commorantes in diœcesi Surrentina, & se transferentes ad aliud monasterium; igitur de monacho transeunte ad monasterium ejusdem Ordinis accipiendas est. Accedit, nam si Sanctus Doctor ageret de monacho transeunte ad monasterium alterius religionis, distingueret an ad strictiorem, vel laxiorem vitam cum Episcopi, vel Abbatis licentia transiret, sed tantum affirmat Sanctus, eum monachum ut fugitivum retrahendum esse & restituendum priori Abbati: igitur quia agitur de monacho transeunte ad aliud monasterium ipsius Ordinis.

C A P U T VI.

Idem a *Eidem.*

SIcut regiminis locum Deo, ut ipsi placuit, disponente suscepimus; ita nos oportet de commissis nobis animabus esse solicitos. Comperimus autem in Insula Orphiaria, in qua situm B. Petri Apostolorum Principis *b* Oratorium esse dignoscitur, multos virorum cum mulieribus suis diversum patrimonium, illuc pro necessitate feritatis barbaricæ refugisse: quod importunum indicavimus, ut dum alia refugiorum loca vicina sint, cur ibidem cum monachis debeant *c* mulieres habitare. Propterea præsenti jussione præcipimus experientiæ tuæ, ut a præsenti tempore nullam illic ulterius mulierem, sive ecclesiastici *d* juris sit, sive cujusliber alterius habitare, commanereve permittas, sed refugium sibi, cum (sicut prædictum est) tot loca vicina sint, ubi maluerint, ipsi provideant, ut omnis exinde mulierum conversatio submoveatur, ne si, quæ in nobis est, curam gerere desistamus, atque inimici laqueis obviare, nos exinde (quod absit) si quid adversi contigerit, culpabiles existamus. Præsentium itaque latori Felici Abbati mille quingentas plumbi libras, de quo in eadem insula egere dignoscitur, dare non differas, quod cuis postmodum, cum totius quantitatis summa noscetur, rationibus imputetur. Ita ergo fac tu, ut ipse provideas, si in ejusdem insulæ fabrica expendi utiliter valent. Quia autem dura est in insulis congregatio monachorum, etiam pueros in eisdem monasteriis ante decem & octo annorum tempora suscipi prohibemus. Vel si qui nunc sunt, tua eos experientia auferat, & in Romanam urbem transmittat. Hoc & in *e* Palmaria, aliisque insulis te per omnia volumus custodire.

N O T Æ.

1 a *Eidem.*) Anthemio videlicet subdiacono, ut habetur in ipso Regestro Gregorii, *l. 1. ep. 48.* ex quo Codice restituo ita litteram hujus textus.

b *Oratorium.*) Idest monasterium, ut ex verbis sequentibus constat; olim enim monasteria plerumque dicebantur oratoria, aut quia orationis gratia ibi monachi conveniebant. Gregorius *de Gloria confessorum*: ibi: „ Quidam nomine Augustus de eleemolynis devotorum apud Brias vicum in honorem sancti Martini Antistitis Oratorium ædificavit, & collectis secum paucis monachis, sub regula monasterii degens semper orationi vacabat. " Idem *l. 1. miraculorum sancti Martini, c. 14.* ibi: „ In Castello regionis Italiæ, quo dicitur tertium oratorium B. Martini fundatum esse. " Et *in c. 16.* hoc oratorium puellarum vocat, & Abbatissæ loci meminit. Eodem in libro de monasterio quodam virginum sic refert: „ In porta Ambianensi, in qua quondam vir beatus pauperem algentem chlamyde discissa contexit, oratorium a fidelibus est ædificatum, in quo nunc puellæ religiosæ deservunt ad honorem S. Episc. "

c *Mulieres habitare.*) Quod pluribus Ecclesiæ canonibus prohibitum est. Synod. Nicæna 2. *can. 18.* " Ne suspicio detur „ exteris, inquit Apostolus, mulieres degere in Episcopiis, & „ in monasteriis, suspicionis plenum est. Si quis ancillam, „ vel liberam in eis locis habuerit ad aliquod ministerium, „ puniatur; si perseverat, deponatur, si vero in suburbanis „ mulieres sint, & velint Episcopus, vel Præpositus illic ali- „ quid agere, dum illic sunt, non liceat mulieribus degere, „ sed secedant. *Epaun.* can. 38. Monasteria puellarum non nisi „ probatæ vitæ, & ætatis provectæ ad quæcunque earum ne- „ cessitates, vel ministrationes laici permittantur intrare. *Tu- „ ron. 2.* can. 17. Mulier intra septa monasterii nullatenus in- „ troire permittatur: si Abbas in hac parte, aut Præpositus „ negligens apparuerit, qui eam viderit, & non statim eje- „ cerit, excommunicetur. *Conc. Trullan. c. 47.* Nec in virorum „ monasteria mulier, nec in mulierum vir dormiat, ut extra „ omne scandalum sint fideles, &c. Si quis secus fecerit, cle- „ ricus, sive laicus excommunicetur. *Conc. Turon. c. 29.* Presby- „ teris, Diaconibus, cæterisque clericis infra claustra mona- „ steriorum puellarum non sit concessum habitare, nec intrent „ monasteria, &c. *Cabillon. sub Carolo* can. 63. *Altissiod.* can. „ 26. Si quis Abbas mulierem in monasterio ingredi permi- „ serit, aut festivitates aliquas ibi expectare præceperit, tri- „ bus mensibus in monasterio retrudatur, pane, & aqua con- „ tentus. " Refert Ant. August. *in epit. l. 9. tit. 19.* Plura Theophilus *integro tractatu de vitanda mulier. famil.*

d *Ecclesiastici juris sit.* Ut sanctimoniales, & feminæ Deo dicatæ licet cum olim monasteria duplicia essent, virorum videlicet, & feminarum, ut probat Hæphten. *disquis. monast. l. 1. tract. 1. disquis. 5.* tamen postea prohibita fuerunt hujusmodi monasteria, *c. diffinimus, c. perniciosam, 18. q. 2.* imo omnis familiaritas sanctimonialium cum monachis damnata fuit: Conc. Tarracon. *can. 1.* ibi: „ Religiosus, vel mona- „ chus, qui familiarius cum propinqua ejus curæ commissa „ conversatur, in cella monasterii inclusus pœnitentiæ lamen- „ tis incumbat, ubi singulari afflictione panis & aquæ victum „ ex Abbatis ordinatione recipiat. *Cabill. sub Carolo*, cap. 55. Abba- „ tissa cum viris, clericis, sive laicis, horis incompetentibus non „ loquatur; sed quidquid masculis, clericis, sive laicis, de re- „ bus necessariis peragere debet a prima hora usque ad vespertinam peragat: & hoc non cum singulis, sed coram plu- „ ribus. *Et c. 36.* A vespera usque ad primam nec Abbatissa, „ nec alia sanctimonialium, cum quibusliber masculis ullum „ colloquium habeant, nisi forte talis fuerit occasio, quam „ evitare non possint, & si necessitas incubuerit, id coram „ testibus facere debebunt. „ Et *can. 61. c. diffinimus, 18. q. 2.* Illustrant Ant. August. *in epit. juris Pont. lib. 9. tit. 22.* Zypeus *ad hunc tit. resp. 1.*

e *Palmaria.*) Insula hæc ultra Tyberina ostia est in mari Tyreno. Varro *l. 3. de rust. c. 1.* Plinius *l. 3. c. 6.* Ambrosius Calepinus *verbo Palmaria.* Ibi etiam sunt Pontia, & Pandataria, & sunt insulæ miræ solitudinis, & sterilitatis. In Pontiam missus fuit exul Sylverius Papa a Belisario, ut refert Anast. Biblioth. *in ejus vita*: quæ tres insulæ erant in Dominio D. Benedicti, ut probat Dartis *in c. 20. q. 1.* D. enim Benedictus, & ejus discipuli non solum solitudines, eremosque incolebant, verum ut magis ab hominibus procul esserent, inhabitatas insulas quærebant, ut ibi mari circumsepti, vitam in Christo ducerent absconditam, & ut aere minus salubri corpora magis castigarentur, & ut nimia corporis prosperitas, quasi vitis palmite luxurians, amputaretur. Unde satis constat ex historiis, plura & magnifica monasteria D. Benedicti in insulis ædificata fuisse, qualia sunt in Anglia Lindisfarnense, & Eliense: in Francia Lerinense, & alia quæ enumerant Baron. *tom. 5. anno* 398. Yepes *in chron. D. Benedicti centur. 1. c. 3. anno* 532. D. Franc. Vico *3. p. hist. Sardiniæ, c. 18. n. 52.* Et Abbo Floriacensis in vita S. Edmundi Regis, & Martyris apud Surium die 20. Novemb. testatur Orientalem Brittaniæ partem, quæ Aestengle vocatur, aquis pene undique allui a Subsolano, & Euro Oceano; ab Aquilone vero immensarum paludum uligine cingi: ex vero paludes, inquit Sanctus, præbent pluribus monachorum gregibus optatos solitariæ conversationis finus, quibus inclusi non indigeant solitudine eremi: ex quibus sunt S. Monachorum Patris Benedicti cœlibes cœnobitæ in loco celebri hac tempestate. De Italia Leo Hostiensis *l. 3. c. 5.* refert in Adriatico mari apud insulam Diomedis quondam nomine vocatam, extitisse monasterium Tremitense, quod 30. circiter milliaribus a terra distaret, cujus formam cum Desiderius, qui postea Cassin. Abbas fuit, & Pontifex Maximus Victor III. inaudisset, impetrata Abbatis licentia illuc perrexit, ibique satis austeræ conversationi se tradens, non parvum tempus exegit: subditque deinde, quomodo idem Desiderius monasterium Malliæ construxisset. Monasterii præsentis in Palmaria insula constructi meminerunt Yepes, & Vicus *ubi proxime*. Unde dum Gregorius hic agit de monasteriis in insulis constructis, non est exaudiendus de insulis amplas provincias habentibus, ut Anglia, Sardinia, Sicilia, & similes; sed de insulis, in quibus unicus tantum est locus solitarius, & mari circumdatus intra angustum territorium, ut monasteria constructa in insulis Capraria, & Gorgonia, quorum meminerunt Divus Gregorius *l. 1. epist. 50. & l. 4. epist. 49. & 60.* Josephus Gastald. *in notis ad Rutilium, l. 1. fol. 97.* In illis autem propter pericula, solitudinem, & alias difficultates asperior vita erat, quare a Gregorio in præsenti ea dicitur durior congregatio monachorum, ut docuit P. Suarez *tom. 3. de relig. lib. 6. c. 3. n. 8.*

COMMENTARIUM.

3 IN præsenti textu, & *in c. ad Apostolicam, c. significantum 11. hoc tit.* agitur de ætate monachorum, seu religiosorum, quæ debet esse legitima, *c. 1. hoc tit.* Unde exponendum est, quænam

nam dicatur ætas legitima? Et in primis refellendus est error hæreticorum, præcipue Lutheri *l. de votis monasticis*, qui negat, juniores posse admitti ad religionem, sed tantum oportere viros post 70. aut 80. annos vitam monasticam profiteri. Calvinus etiam *l. 5. instit. c. 15. §. 19.* refert olim nefas fuisse ante annum 60. feminas votum continentiæ emittere. Similiter confessio Augustana *art. 27.* conqueritur, quod pueri permittantur religionem ingredi: & expendunt verba illa Pauli 1. *ad Timotheum c. 5. Adolescentiores viduas devita*. Poterant etiam adducere duos veteres Ecclesiæ canones: primum Synodi Rom. sub Sylvestro, ubi *in can. 10.* Pontifex prohibet velare sanctimoniales ante 72. annos. Secundum B. Gregorii relatum *in c. juvenculas, 20. q. 1.* ubi Sanctus Doctor vetat sanctimonialem ante 60. annum consecrari. Sed verius est, nullam ætatem ineptam esse Deo se dedicandi, & ita non tantum adultos, verum & pueros rite, & valide posse ad statum Regularem admitti, ut probant D. Basilius *interrog. 15.* D. Thomas 2. 2. *q. 189.* & *opusc. 17. c. 3.* Bellarmius *tom. 1. controv. lib. 3. de monachis, cap. 35.* Lessius *in opusc. de statu vitæ eligendo*, Hæphtenus *disquisit. monast. l. 4. tract. 3. disquisit. 1.* Sanchez *l. 4. summæ, cap. 18. num. 5.* Cellotius *de Hierarch. l. 7. c. 6.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 1.* Tamburinus *tom. 1. de jure Abbat. disp. 6. qu. 6.* Peyrinis, Vecchis, & alii congesti a Hieronymo Garcia *tom. 1. polit. regul. tract. 2. difficult. 2. dub. 5.* repugnat enim hæreticorum doctrina sacræ scripturæ, sanctis Patribus, & rationi. Scripturæ, quæ ait *c. 3. Thren. vers. 27. Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua*. Et *cap. 22. Proverb. Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea*. Et Christus Dominus apud Matthæum, *cap. 19.* ait: *Sinite parvulos, & nolite prohibere eos ad me venire*. Quod exponens Origenes *tom. 2. tract. 7.* ait, quod discipuli Jesu prius quam discant rationem justitiæ, reprehendunt eos, qui pueros, & infantes offerunt Christo. Dominus autem exhortatur discipulos suos condescendere utilitatibus puerorum. Præterea is cui Dominus apud Matthæum *cap. 19.* Lucam *cap. 10.* dixit: „ Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia „ quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in „ cœlo, & veni sequere me, adolescens erat. " Præterea opponuntur sectarii sanctis Patribus, videlicet D. Hieronymo, qui *epist. 22. ad Eustochium* refert in cœnobiis fuisse suo tempore homines omnis ætatis, pueros videlicet, & senes. Et D. Ambrosio, qui *l. 3. de Virginibus*, inquit: „ Non ergo ætas re- „ jicitur floreatior, sed animus examinatur; ac certe Theo- „ clam non senectus, sed virtus probavit. Et hinc quid plu- „ ra contexam, cum omnis ætas habilis Deo perfecta sit Chri- „ sti? Nec mirere in adolescentulis professionem, cum legeris „ in parvulis passionem. An dubitamus, si eam usque ad „ continentiam sequatur adolescentia, quem usque ad mortem „ confitetur infantia! *Cui consentit D. August.* de sancta virgi- „ nitate *c. 39.* Sed respice agmina virginum, puerorum, puel- „ larumque sanctarum. In Ecclesia tua eruditum est hoc ge- „ nus; illic tibi a maternis uberibus pullulavit; nomen tuum „ ad loquendum linguam solvit; nomen tuum velut hic in- „ fantiæ tuæ suxit infusum: non potest quisquam ex hoc nu- „ mero dicere: Qui prius fuit blasphemus, & persecutor. „ Imo etiam quod non jussisti, sed tantummodo volentibus „ arripiendum proposuisti, dicens: Qui potest capere, capiat: „ arripuerunt, voverunt, & propter regnum cœlorum seipsos „ (non quia minatus es, sed quia hortatus es) castraverunt. " Et optime D. Basilius differens de ætate legitima monachorum, *in reg. fus. disp. interrog. 15.* ait: „ Cum Dominus dicat, Sinite par- „ vulos venire ad me; & Apostolus eum laudet, qui ab in- „ fantia sacras litteras didicisset, idemque alio in loco præci- „ piat, educandos esse filios in disciplina, & correctione Do- „ mini, prorsus qui ad nos accedant admittendis ullum non æta- „ tis tempus idoneum esse judicamus; vel ipsius adeo teneræ, „ atque ineuntis, ut videlicet, qui orbati parentibus sint, eos no- „ stra parte sponte ipsi assumamus, & exemplo Job, parentes „ pupillorum simus: qui autem sub parentibus sint, eos ab „ ipsis nos adductos multis adhibitis testibus recipiamus, ut „ non demus occasionem iis, qui volunt occasionem. " Tandem Novatorum doctrina rectæ rationi adversatur; siquidem apud omnes compertum est, quod ut quisque in ullo rerum genere summus evadere possit, a teneris annis incipere debet, ut de Oratore ajebat Quintil. *l. 1. instit. c. 3.* & D. Thomas *opusc. 3.* ita ajebat: Qui futuri sunt clerici, mox a pueritia in clericatu erudiantur: qui futuri sunt milites oportet ut a pueritia in militaribus exercitiis nutriantur, sicut Vegetius dicit *in l. de re mil.* qui futuri sunt fabri, illam artem a pueritia discunt: unde apparet, quam rationi consonum sit, ut etiam pueri, & adolescentes ad religionis statum admittantur. Nec recte expendant Novatores locum illum Apostoli: *Adolescentiores viduas devita*. Siquidem Apostolus ibi non agit de voto continentiæ, sed de viduis, quas Ecclesia alebat ex propriis redditibus, quas tantum sexagenarias alere jubet. Nec eorum favet errori d. Synodus Romana, cui duplici modo satisfaciunt Bellarmin. *d. tom. 1. controv. l. 2. de monach. c. 35.* Hæphten. *disquis. monast. l. 4. tract. 1. disquisit. 1.* Primo asserendo locum esse corruptum, multoque minorem numerum reponendum esse pro 72. Secundo S. Silvestrum in eo canone agere non de virginibus, sed de viduis; quas Ecclesia alebat ex propriis redditibus, quas tantum sexagenarias alere jubet. Nec eorum favet errori d. Synodus Romana, cui duplici modo satisfaciunt Bellarmin. *d. tom. 1. controv. l. 2. de monach. c. 35.* Hæphten. *disquis. monast. l. 4. tract. 1. disquisit. 1.* Primo asserendo locum esse corruptum, multoque minorem numerum reponendum esse pro 72. Secundo S. Silvestrum in eo canone agere non de virginibus, sed de viduis; & ideo asserere, eas diutius esse probandas, ut ad vitam monasticam admittantur, ut probavi *in c. viduæ 4. hoc tit.* Nec tandem obstat textus *in d. c. juvenculas*; nam ibi Gregorius agit, non de puellis ad monasterium admittendis, sed de juvenculis in Abbatissas non eligendis, nisi post 60. annum, ut docuerunt de ætate Abbatissarum, tam ex novo, quam veteri jure agentes, Barbosa *l. 1. juris Eccles. c. 45. n. 17.* Julius Lavorus *var. lucubr. tit. 4. de elect. c. 24.* Narbona *de ætate, anno 40. q. 2.*

Manet ergo, nullam in antiquis Ecclesiæ canonibus præscriptam esse ætatem ad ingressum in monasterium; imo pueros plerumque monasteriis offerri, ut infra *in c. cum virum*, probavimus: aut ipsos vitam monasticam amplecti consuevisse, hoc tamen discrimine adhibito, ut ante pubertatem voluntas parentum tacita, seu expressa desideraretur, juxta adducta supra *in c. 2.* post pubertatem vero ipsorum tantum voluntas expectabatur. Superest ut de ætate legitima ad professionem, & quænam ætas illi præscripta sit, agamus? Et certe pro temporum, & locorum varietate diversa statuta fuit. *Inc. 1. 20. q. 1.* absolute docetur, quod tunc firma erit virginitatis professio, ex quo adulta jam ætas elsie cœperit, & quæ solet apta nuptiis deputari, id est pubertas: unde Consultus *in l. 2. ff. de politicis.* ait: *Voto autem PP. familiarum obligantur puberes sui juris*. Illustrat Narbona *de ætate, anno 17. q. 17.* D. Basilius *epist. 2. ad Amphilochium, c. 7.* docet, votum virginitatis emittendum esse supra annum 16. aut 17. Synodus Trullana *can. 40.* permittit, professionem fieri anno ætatis 10. utramque ætatem amplectitur Justinianus *in novel. 6. Leonis*. Pius Papa, & Martyr *in c. virgines, eadem quæst.* ait, virgines non velentur ante 25. annos, nisi forte periclitante virginalis pudicitiæ necessitate. Idem firmatur *in Concilio Carthag. 3. can. 4.* relato *in cap. placuit, eadem questione*. Arelat. 2. *can. 33.* Turon. 2. *can. 21.* At in Tribur. Coacilio *can. 24.* virgo post 12. annum ad religionem admittitur: qui canon refertur a Gratiano *in c. puellæ 20. qu. 2.* Circa monachos etiam pubertatem ad professionem desiderari, constat ex omnibus canonibus, in quibus de filiis oblatis a parentibus agitur, quos dabimus infra *in cap. cum simus*. Divus Gregorius *in præsenti*, plenam pubertatem, idest 18. annos exigit: cui consentiunt Patres Concilii Tolet. 2. *can. 1.* relati *in cap. de his, 28. dist.* Cœlestinus autem III. *in cap. cum simus 14. hoc tit.* annos discretionis desiderat, idest pubertatem. Esponit Leo Pinel. *in cap. 2. hoc tit. n. 180.* Et *in cap. 2. hoc tit. Clem. ult. hoc titul.* ætas legitima desideratur, id est pubertas, quæ in masculis datur post 14. annos, in feminis vero post 12. Hodie tamen post Concilium Trident. *sess. 25. de regul. c. 15.* in quacumque religione, tam virorum, quam feminarum, professio emitti non potest ante 16. annum expletum, ita ut professio, antea facta nullius sit momenti; quod & docuerunt Leo Imperator Philosophus *in novel. 6.* ubi illum, qui 16. annos impleverit, tonderi permittit: Divus Basilius *in can. 18. ad Amphiloch.* professiones ab eo tempore factas probat, quo ætas rationis complementum habuerit. *Non enim*, ait Sanctus, *pueriles voces in his ratas esse oportet, & citra judicium factas temerarias*. Et præcipites professiones tonsuræ monasticæ habitum ignominia afficere, docetur *in Synodo Constantinopol. can. 2.* Prosequuntur Narbona, Leo Pinellus. & alii supracitati. Bruno Chassaing. *de privil. reg. tract. 4. c. 6. propos. 3.* Menardus *ad concord. reg. fol. 990.*

C A P U T VII.

Alexander III. a *Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Galliam constitutis*.

NON est vobis dubium, aut incertum, quomodo fratres religiosi *b* Cistrensis Ordinis ea religione permaneant, & virtute, quod ex institutione PP. & Prædecessorum nostrorum ii qui in eorum *c* monasteriis professionem faciunt, sine Abbatis sui licentia prohibentur de claustro discedere, & discedentes, in aliis monasteriis recipi. Inde est, quod eandem institutionem nos non solum amicam religioni, sed etiam rationi consonam solicite conservare volentes, universitati vestræ p. A. s. p. m. quat. monachos, vel *d* conversos conscripti Ordinis post factam monasterii professionem, sine licentia Abbatum suorum per Episcopatus vestros recipi nullatenus permittatis, & si qui ex eis fuerint, qui sine licentia Abbatum suorum de monasterio, in quo professionem fecerint, exire præsumpserint, & commoniti ad sua monasteria celeriter non redierint, eos tamdiu ap. rem. censura ecclesiastica percellatis, donec ad monasteria unde exierint, regredi compellantur.

NOTÆ.

a *Archiepiscopi*.) Ita etiam legitur in 1. collect. *sub hoc tit. c. 2.* ex qua litteram hujus text. transcribo.

b *Cistrensis*.) Legendum est *Cisterciensis*, de quo præclaro Ordine, & privilegiis a Romana Sede illi concessis egi *in c. 6. de rescript.*

c *In*

c *In monasteriis recipi*.) Juxta tradita supra *in c. 5.*

d *Vel conversos*.) Circa quos major dubitatio erat, quia professionem solemnem non emittebant, & assumebantur cum voluntate Episcopi, ita ut in eorum potestate semper essent, ut refert Manrique *annal. Cisterc. anno 1134. cap. 6.* quare Innoc. II. concessit privilegium Cisterciensibus, ne Episcopi possent retinere hujusmodi conversos, his verbis " Porro conversos vestros, qui monachi non sunt, post factam „ in vestris cœnobiis professionem nullus Archiepiscoporum, „ vel Abbatum sine vestra grata licentia suscipere, aut su- „ sceptum retinere præsumat. " Refert Manrique *anno 1137. cap. 1. num. 5.* De conversorum grada egimus *in c. in presentia, de probat.* & commentarium hujus textus dabimus infra, *in cap. fin.*

C A P U T VIII.

Alexan. III. a *Magist. Fidantiæ Canonico Civit.*

AD nostram noveris audientiam pervenisse, quod *b* Eremitæ de monte Foliano quosdam pueros intra biennium in tantum *c* seduxerunt, quod quidam illorum suasionibus eorum assensum præbentes, ad Ecclesias ipsorum accesserunt. Qui cum statim religionis habitum induissent, unus prædictorum puerorum T. nomine, statim pœnitens, quod habitum suscepisset, id quod fecerat, suis parentibus intimavit, qui ad locum ipsum mora postposita accedentes, eum exinde traxerunt, & cum sterilset ibi, nisi per unam noctem, ut accepimus, præfati Eremitæ, & quidam alii eum non permittunt quandam puellam ducere in uxorem, quam ipse juravit in uxorem accipere, ac sicut dicitur, desponsavit. Quocirca d. t. p. A. s. p. m. quat. rei veritate inquisita diligenter, ac cognita, si tibi constiterit, quod præfatus T. ante consummationem xiv. anni habitum ipsum sine probatione susceperit, & susceptum habitum deposuit, aut si post xiv. annum habitum ipsum sine probatione susceperit, & infra triduum deposuit, eum ab impetitione prædictorum Eremitarum, vel aliorum in hac parte, oc. & ex. ap. cess. penitus absolutum; & eam quam juravit accipere in uxorem, libere posse traducere in uxorem, si alia rationabilis causa non impedit, denuncies.

NOTÆ.

a *Lexand. III.*) Ita legitur in 1. collect. *sub hoc tit. c. 8.* sed cum triplex Ecclesia Cathedralis hujus nominis reperiatur, alia in Hispania, vulgo dicta *Ciudad Rodrigo*, de qua egi *in c. auditis, de præscr.* alia in Sardinia, aliaque dicta civitas Castellana in Italia, non potest certo affirmari, de qua ex eis in præsenti agatur, & per consequens de quibus Eremitis prælens quæstio inciderit.

b *Eremita*.) Eremita latine dicitur homo degens in contemplatione, & perfectione, ut probat Ricciullus *l. 3. lucubr. tit. de Eremitis*: & licet valde differat eremita a monacho, ita ut jura loquentia de monachis non comprehendant eremitas, *c. unic. in fine, de excess. Prælat. l. 6.* ubi Geminianus *n. 5.* tamen Religiosi etiam habitantes in cœnobiis constructis in locis desertis, quæ suo vivendi modo profitentur separationem ab hominum communione, appellari cœperunt Eremitæ, *c. cum monasterium 13. de elect. c. penul. de verb. signif. l. 6.* tales fuerunt olim Religiosi SS. Basilii, Augustini, & Benedicti, ut probant Ricciullus *d. l. 3. c. 1.* Marquez *in orig. Eremit.* Hæphtenus *disquis. monast. l. 2. tract. 7. disquis. 4.* Unde eremitas in præsenti accipio, non pro eremitis tantum, sed pro monachis in eremo degentibus, qui certam profitebantur regulam, juxta quam vivebant.

c *Seduxerunt*.) Ingressus in monasterium liber, spontaneusque esse debet, *c. presens, c. fin. 20. q. 1.* de coactione prorsus arcenda a regulari professione, egi *in cap. 1. hoc tit.* An vero dolus, qui dedit causam ingressui, & professioni, reddat actum nullum, quæri solet? Et aliqui affirmant, professionem efficacem esse, *ex c. veniens, c. ex parte, c. dudum, de converf. conjug. c. cum dilectus, de his quæ vi*: quia lasus dici non potest qui se Deo conjunxit, *c. illud 20. q. 1.* unde ajebat Apostolus ad Corinthios *c. 9.* " Factus sum Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrarer. Et 2. *ad Corinth. c. 22.* Ego vos non gravavi, sed cum essem astutus, dolo cepi vos. " Sed contrarium, & merito, defendit Joannes Stephanus Durant. *qq. juris q. 4.* nam in jure vis, metus, & dolus æquiparantur, *c. 1. 15. q. 6.* Igitur sicut professio metu facta nulla est, ita & quæ per dolum, & fraudem annullatur. Deinde quia dolus dans causam contractui bonæ fidei, illum ipso jure nullum reddit, *l. 6. eleganter, ff. de dolo*: sed professio contractus est bonæ fidei, *cap. viduas, 27. qu. 1.* Igitur dolus eam nullam reddit. Nec contrarium probatur *in d. c. venient*; nam ibi mulier, quæ intendebat repetere maritum, non auditur, quia adulterium commisit; alias si contrarium constaret, maritum repeteret. Nec etiam obstat textus *in d. c. ex parte*; nam in ejus specie mulier, quæ velata fuerat, ex falsa causa credens sponsum lepra percussum; nihilominus in religione permanere volebat, & ita libere consentiebat. Nec etiam favent contrariæ sententiæ textus *in d. c. cum dilectus*; nam in eis non agitur de dolo, qui professioni causam dederat; sed de vana illusione, & inductione, quæ pro dolo non habetur.

COMMENTARIUM.

TExtus hic explicandus est ex notatis *in cap. 2. & 4. hoc tit.* Jubet etiam in eo Alexander III. quod si impubes habitum susceperit monachalem, id est professionem emiserit ante xiv. annos, & habitum deposuerit, posse eum uxorem accipere: quia in ea ætate professionem emittere non valebat, juxta tradita supra *in c. quia insultis*, & parentes poterant ipsum repetere, ut probavi supra *in c. 2.* Si autem pubes habitum ipsum induisset, & per triennium detulisset, non poterat amplius illum exuere, & ad sæculum redire. Desideratur autem in præsenti casu delatio habitus per triennium, quia cum nulla probatione præcedente illum induisset, non poterat tacite professus videri, ut eveniret, si jam ingressus monasterium habitum illum professorum induisset, ut probavi *in c. 4. hoc tit.* ubi *n. fin.* textum hunc exposui.

C A P U T IX.

Idem a *Heliensi Episcopo*.

SUper eo, quod quæsitum est a nobis ex parte tua, utrum *b* sacerdotes, qui religionis habitum susceperint, & antequam essent vinculo professionis astricti, ad priorem statum sunt *c* reversi, permittendi sint Ecclesias, & curam animarum habere: & an alii *d* clerici, si monasticum habitum ante oblatum *e* professionis libellum deseruerint, ad sacros Ordines promoveri, & ad gubernationem Ecclesiarum possint assumi: s. t. taliter respondemus, quod si austeritatem religionis, ad quam migrasse noscuntur, servare noluerint, ad mitiorem religionem cogendi sunt pertransire, nec amplius in Ecclesiis sæcularibus debent assumi, ne contra votum suum, quod Domino fecerunt, in animarum suarum periculum comprobentur venire. Verum si ante susceptum habitum positi in probatione recedere voluerint, secundum regulam B. Benedicti non videntur prohiberi ad priorem statum redire: sed videtur regula vestra præcipere, ut in eadem veste redeant, in qua veniunt.

NOTÆ.

a *Heliensi*.) In prima collectione, *sub hoc titul. c. 9.* legitur *Lisiensi*, & etiam *in c. 1. de converf. conjug. in ead. collect.* ubi extat alia pars hujus textus, legitur *Ilaren.* post Concilium autem Lateran. *pag. 21. cap. 2.* habetur, *Ereforiensi*: sed legendum est, *Heliensi*, ut in hac 6. collectione legitur, de qua diœcesi egi *in cap. pastoralis, de rescript.*

b *Sacerdotes*.) Clericos posse vitam monasticam profiteri, probavi *in c. 3. hoc tit.*

c *Sunt reversi*.) Ob hoc periculum reditus ad sæculum, tum ut eorum probetur constantia, jubet D. Benedictus *c. 6. sux regulæ*, ut non ita facile ingressus ad vitam monasticam concedatur clericis, aut laicis: notat, & illustrat Hæphtenus *l. 4. disq. monast. tr. 2. disq. 4.* ubi de ritibus observatis apud veteres in admissione clerici ad monachatum agit.

d *Clerici*.) In minoribus gradibus constituti.

e *Professionis libellum*.) Professionem in scriptis esse faciendam, supra probavi *in cap. viduas*, cujus formam ex Theodemaro Abbate refert Hæphten. *d. disq. 4.* in hæc verba: " In nomine Domini promitto me N. in sacro monasterio B. Martyris, sive Confessoris N. secundum instituta B. Benedicti coram Deo, & Angelis ejus, præsente etiam Abbate nostro N. omnibus diebus meis in hoc sancto monasterio amodo, & deinceps perseveraturum & in omni obedientia quodcumque mihi præceptum fuerit, obediturum. Ego enim hanc promissionem a me factam manu propria coram testibus, scripsi, & roboravi. "

COMMENTARIUM.

IN hoc textu, & *in cap. consulti, cap. postulasti hoc tit.* agitur de illis, qui monasticam vitam deserunt, & nondum elapso probationis tempore, ante professionem, vel post

ad sæculum redeunt: & quæritur, an fiendi sint ad pristinum statum redire, & in gradu antiquo, si clerici erant, ministrare, vel omnino cogendi in eadem, vel alia laxiori religione perseverare? Et licet hanc quæstionem ad hodiernam praxim, tam in foro interno, quam externo docte exposuerint plures relati a Barbosa *in præsenti*, Suarez *t. 2. de relig. l. 1. de essentia voti, c. 2.* Sanchez *l. 4. summæ, c. 1. n. 20.* Tamburinus *de jure Abbat. tom. 3. disp. 9. quæst. 8.* Sanchez *de matr. l. 7. disp. 31. in fine*, Portel. *in dubiis regular. verbo Novitius, n. 29.* Peyrinis, Lezana, & alii relati a Hieronymo Garcia *to. 1. polit. regul. tract. 2. difficult. 5. dub. 7.* tamen pro ipsorum jurium illustratione, quid tam antiqui, quam noviores canones circa hoc statuerint, exponendum est. Et primo scire oportet, eos qui olim vitam monasticam profiteri cupiebant, probari primo ad portam monasterii per aliquot dies. Cassianus *lib. 4. Instit. c. 3.* ibi: " Ambiens quis in cœnobii disciplinam recipi, non ante prorsus admittitur, quam diebus 10. vel eo amplius, pro foribus excubans, indicium perseverantiæ, ac desiderii sui, pariterque humilitatis, ac patientiæ demonstraverit. " Et S. Fructuosus Episc. in sua regula, *c. 4.* ibi: " Qui religionis obtentu monasterium ingredi petunt, primum ante fores tribus diebus, & noctibus excubent; & ex industria jugiter ab hebdomadariis exprobrentur. *S. Pachomius art. 26, suæ regulæ, ibi*: Si quis accesserit ad ostium monasterii, volens sæculo renunciare, & fratrum congregari numero, non habebit intrandi potestatem, sed prius punciabitur patri monasterii, & manebit paucis diebus foris ante januam. " Quam probationem servatam fuisse cum S. Simeone Stylita, refertur in ejus vita, *t. 1. vit. PP.* Sequebatur tunc alia probatio in cella hospitum. Cassianus *instit. c. 7.* ibi: " Susceptus non statim in congregatione fratrum commisceri permittatur, sed deputetur seniori, qui seorsum, aut longe a vestibulo monasterii commanens, habet curam peregrinorum, & audientium deputatam, eisque omnem diligentiam susceptionis, & humanitatis impendit. " Quæ secunda probatio juxta ipsum Cassianum per integrum annum durabat, *d. c. 7.* ibi: "Cum ibidem integro anno deserviens absque ulla querela suum circa peregrinos exhibuerit famulatum imbutus per hoc prima institutione humilitatis, & patientiæ, admiscendus ex hoc congregationi fratrum, alii traditur seniori. " Isidorus tres assignat menses in regula monach. his verbis: " Qui renuncians sæculo ad monasterium venerit, non statim in cœtum deligendus est monachorum: vitam enim uniuscujusque in hospitalitatis servitium tribus mensibus considerari oportet, quibus peractis ad cœtum S. Congregationis accedet. Nec enim intus suscipi quemquam convenit, nisi prius foris positus, ejus humilitas, sive patientia comprobetur. " Tertia probatio fit in cella novitiorum, ubi regula prælegenda ei est tertio, nimirum ut illa ei bene cognita, prudenter deliberare, & etiam statuere possit, nam illam servare, illique se obstringere velit; quare etiam indicatur illi libertas recedendi, si velit: *Legatur, inquit S. Benedictus, c. 28. ei hæc regula per ordinem, & dicatur ei*: " Ecce lex, sub qua militare vis: si potes servare, ingredere; si non potes, libere discedas. " Eandem regulæ prælectionem novitio faciendam statuerunt Macharius *in sua regula*, ibi: " Si quis voluerit ad monasterium converti, regula ei introeunti legatur, & omnes actus monasterii illi patefiant. *Ferreolus cap. 5. regulæ, ibi*: Post hoc monasterii regula Abbatis jussione novitio legatur, ut in posterum nihil novum, nihil inusitatum, aut si discessurus præter ea, aut si permansurus agnoscat. *S. Aurelianus c. 1.* ait: Hoc jubente Deo in primis statuimus tenendum, ut si quis ad conversionem venerit, regula ei in salutatorio legatur; & si professus fuerit se omnia impleturum, tunc excipiatur. " Salutatorium intelligit sanctum locum excipiendis hospitum, & sæcularium colloquiis deputatum. Frequentior ejus usus in monasteriis Monialium reperitur: sic accipiunt PP. Concilii Matiscon. 1. *can. 2.* cum vetant ne clerici, aut laici puellarum monasteria extra salutatorium, aut oratorium ingredi permittantur. S. Cæsarius quoque præscribit *in reg. sanctimon. c. 8.* ibi: " Quicunque ad conversionem venerit in salutatorio, ei frequentius regula relegatur. " Porro eadem voce sacristiam, sive sacrarium significari scriptores non pauci nos docent. Cassiod. *hist. tripart. l. 10. c. 30.* ibi: " Inveniens (*Theodosius*) Antistitem in salutatorio residentem. " Eadem habet Paulus Diac. *l. 13.* Greg. Magn. *l. 4. ep. 54.* Maximiano Episc. scribens: " Procedens a salutatorio ad sacra Missarum solemnia celebranda, peractis vero Missis, id in salutatorio rursus curabitis deponere. Greg. Turon. *l. 2. c. 21.* Ipsi sacerdoti in ipso, quod modo salutatorium dicitur, mansio erat; atque ad gratias Deo tempore nocturno reddendas, ad altarium Ecclesiæ consurgebat. " Vide eundem *l. 7. c. 22.* late illustrant Savar. *ad Sidonium l. 5 ep. 17.* Gibalinus *de claus. reg. disq. 1. c. 2. §. 15.* qui locus probationis etiam pulsatorium dicebatur *can. 73. Synodi Aquisgr.* ibi: " Et ad monasteria venientes, primo in pulsatorio probentur, & sic recipiantur. " Observat Cironius *l. 4. obs. c. 2.* & notarunt Gibalinus *d. disq. 2. §. 14.* Lantdmeter. *de veteri cleric. l. 2. c. 5.* De tempore hujus probationis, quod vulgo dicitur novitiatus, infra agemus *in c. ad Apostolicam*.

Secundo sciendum est, olim novitios probatos fuisse cum ipsis vestibus sæcularibus, nec eos, nisi expleto tyrocinii tempore habitum induisse. D. Benedictus *in c. 58. sua regula*, ibi: " Mox ergo in oratorio exuatur rebus propriis, quibus vestitus est, & induatur rebus monasterii. *Smaragd.* in sua regula, *c. 8.* ibi: Dixerunt enim, nisi expleto anno, nullus mutare habitum permittatur. *Cæsarius Arelat. c. 3.* regulæ. Sed uni ex senioribus tradita, anno integro in eo, quo venit, habitu perseveret. *S. Fructuosus Episc. c. 18.* suæ regulæ, *ibi*: In monasterium sub regula introducatur, & annum integrum a cunctis fratribus ex industria conviciis comprobetur; & postquam probatus in cunctis obediens fuerit, exuatur sæcularibus vestibus, & induatur monasterii rebus simplicibus. *S. Ephrem t. 2. paræneſi 17.* Frater, *inquit*, dignus es habitus sancto indumento monastico, ne extollaris adversus expectantes in futurum annum. Conc. Aurel. 5. *can. 19. novel. 5.* Justin. *c. 2. in addit. 1. c. tit. 34. legitur*: Expleto autem probationis suæ anno secundum quod regula præcipit, inde faciet; ipse vero nec tondeatur, nec vestimenta pristina mutet prius quam obedientiam promittat. " Quæ verba reperiuntur in Conc. Aquisgr. *c. 34. legem, 53. dist. c. super eo, hoc tit.* D. Greg. *l. 7. ep. 11.* & in Synodo Romana, cujus acta reperiuntur *l. 4. ejusdem regestri, c. 44.* ibi: " Servos Ecclesiæ, & milites, qui ad Dei servitium converti voluerint, prius in laico proventu. " Quem canonem ex eodem Greg. retulerunt PP. Conc. Tribur. *can. 29.* & Bonifacius, ut ex ipso refert Gratianus *in c. fin. 17. q. 2.* Causam vero hujus moris eam crediderim, ut libertati novitiorum consuleretur; eoque minori cum nota e monasterio egredi possent, quod nunquam monasticum habitum detulissent; idque publice ex eo constaret, quod sæcularibus semper induti fuissent vestibus. Perseveravit autem, vel restitutus est his mos in Ordine Cisterciensi tempore S. Bernardi. Ipse enim ad Robertum nepotem scribens, ita ait *ep. 1.* " Multis fi meministi, lacrymis diu expectatam impetrasti misericordiam, & quam satis desideraveras, ingressum obtinuisti. Post hæc per annum juxta regulam in omni patientia probatus, perseveranter, & sine querela conversatus, post annum spoute professus, tunc primum sæculari veste relicta religionis habitum suscepisti. " Posterioribus autem temporibus, cum videretur multis inconveniens, ut qui integro tyrocinii anno cum monachis versabantur, iisdemque mancipabantur exercitiis; habitu ab iis distinguerentur, generaliter quasi recepta fuit ea, quæ hodie viget consuetudo mutandi vestem in ipsa novitiatus susceptione; quod posterioribus Ordinibus commune est. Et probabili ratione non caret; nam monastici habitus gestatio ad nonnullam quoque auctoritatem Ordinis, quam experiri debeant novitii, pertinet: laneis enim ad carnem indui, in vestibus dormire, contemptibilem sæculo deferre habitum, quis neget rigorem aliquem continere, quem merito ante professionem novitius experiatur? Et jam olim ita Benedictinos fecisse, constat; Paulus enim Diaconus ait *in c. 58. regulæ S. Benedicti, apud Beerium*. " Si post duorum mensium curriculum, prælecta sibi regula, novitius dicat, se stare velle, post istos duos menses debet radi. Nos autem (*verba sunt Benedicti Cassin.*) de consuetudine moderna, utinam rationabili, in ipso ingressu probationis & radimus, & tonsuramus, & habitum induimus; non tamen benedictum. Et licet ista consuetudo non reprobetur a jure tamen consultius videtur opinionem dicti Pauli sequi. *Subjungit porro Beerius*; Ego credo bene factum, si in initio probationis tradantur ei vestes, tonsura, & clausura regularis, ut probetur per annum in eis, & aliis duris, & asperis observationibus Ordinis. " Illustrant Vivar. *de veteri mon. l. 2. c. 6. n. 31.* Gibal. *de clausura, disq. 2. c. 2. §. 3. n. 63.* Menardus *ad concord. regul. c. 65. §. 1.*

Tertio sciendum est; tyrocinio expleto, novitium votis emissis induere habitum monasticum simul cum tonsura, a quo tempore, ut vere professus, non poterat deserere propositum, & religionem, nec ad sæculum redire. Conc. Rom. sub Eug. II. & Leone IV. *c. 28.* ibi: " Qui semel se Deo voverunt, & habitum monasticum oftenderunt, vel comas totonderunt, regularem teneant vitam. " Et *cap. propositum*, ibi: Propositum monachi proprio arbitrio, aut voluntate susceptum deserere non possunt absque peccato, *20. q. 3.* Conc. Tribur. *can. 26.* Si monachus fuga regularis disciplinæ elapsus propositum sanctitatis calcaverit, omnimodis coercendus, & ab hominibus detestandus, atque omni onere est gravandus, ut saltem tabore verecundiæ confusus, & onere paupertatis afflictus, redeat, quem relicta singularis vitæ professione inimicus tenebat: si autem tam irreverens, & pertinax est, ut ad monasterium redire, & propositum monachi, reluctaverit observare, impleantur super eum constituta, quæ de eo scripta sunt in sancto *can.* in Conc. Chalced. *c. 4.* Papæ Siricii IV. Leonis XXVI. quatenus retrusus ergastulo, decoqui possit pœnitudinis igne purgatorio. Bituric. *can. 23.* apud Synodum Lemovic. *act. 2.* Qui voluntarii, & secundum regulam S. Benedicti habitum monachi susceperunt, & postea voluntarii dereliquerunt, communione fidelium priventur usque ad dignam emendationem: & si Abbates, vel alii monachi volunt eos suscipere, maneant cum clericis in monasteriis, vel apud clericos in habitu monastico, & reverentia atque abstinentia. " Refert Ant. Aug. *in epit. jur. l. 9. tit. 31.* illustrant Balsamon *in can. 5.* Synodi Constantinop. Suscepto ergo habitu, quia tunc emittebat monachus vota substantialia, manebat ille obligatus religioni; non tamen reciproce obligabatur ei religio, sed necesse illi erat alteram subire probationem, juxta Cassianum *lib. 1. Institut. cap. 6.* ibi: " Ut si quoddam ex eo murmurationis vitium, vel parvæ cujuslibet inobedientiæ culpam processisse deprehenderint, exuentes eum monasterii, quibus indutus fuerat, vestimentis, & antiquis revestitum, quæ sunt, sequestrata, depellant. " In hac secunda probatione videtur fuisse Abbacyrus apud Climacum *gradu 4.* qui interrogatus ex qua causa contumelias pateretur quotidie, ita ut nonnunquam e mensa fugaretur a ministris, respondit: " Probant me PP. mei, utrum monachus esse cupiam, quam

quam ego Patris, & aliorum intentionem intelligens, levissime, & sine ulla molestia omnia tolero. Et ecce 15. jam annum ego istud cogitans ago, sicut & ipsi dixerunt mihi quando in monasterium intravi, quod usque ad 30. annum renunciantes probare solerent. " Similem fere formam observat hodie Societas Jesu, quæ clericos suos post biennii probationem admittit ad votorum emissionem, qua veri religiosi fiunt, ac obligati Societati. Non est tamen hæc obligatio reciproca; nam potest eos Societas dimittere absque injuria, etiamsi alia causa non subsit, quam quod tractu temporis deprehendantur ejus instituto minus convenire. Quam praxim juxta constitutionem S. Ignatii *p. 2. c. 1. & in examin. c. 1.* firmarunt Julius III. Paulus III. Gregorius XIII. & probant ac defendunt Lessius *de justitia, cap. 41. dub. 14.* Pet. Rybadeneira *in tract. ration. instit. cap. 13.* Pater Suarez *t. 4. de relig. tract. 10. l. 3. c. 3. n. 10. c. 9. n. 10.* Lantdmeter. *l. 2. de veteri mon. p. 2. c. 5.* Sanchez *in Decalog. t. 2. l. 6. c. 9. n. 60.* Castropalao *t. 3. disp. 2. punct. 3. n. 2.* Pellizarius *in man. reg. t. 1. tract. 3. c. 5. sect. 1. n. 4.* Peracta igitur prædicta ultima probatione, professio solemnis emittebatur in scriptis juxta formam supra relatam.

7 Quibus ita animadversis exponendus venit præsens textus; in quo consultus fuit Alexand. III. primo de sacerdotibus, qui expleto tyrocinii tempore habitum monasticum susceperunt, sed antequam professione reciproca essent obstricti, ad priorem statum reverti cupiebant, de quibus ait Alexan. III. quod si austeritatem Religionis, ad quam migrasse noscuntur, servare noluerunt, ad minorem religionem cogendi sunt pertransire, nec amplius in Ecclesiis sæcularibus debent assumi, ne contra votum suum, quod Domino fecerunt, in animarum suarum periculum comprobentur venire. Quæ verba accipienda sunt juxta supra tradita, de illis qui expleto suæ probationis tempore habitum religionis cum emissione voti induerunt; qui licet adhuc professione reciproca obstricti non essent, tamen deserere regularem vitam nequibant, contra votum emissum in susceptione habitus; sed ex indulgentia illis permittit Alexander, ut in alia laxiori religione votum implere, & degere possint. Idem tacite respondit Pontifex de aliis clericis, qui monasticum habitum ante oblatum professionis libellum deseruerint, id est qui peracto suæ probationis tempore, habitum induerunt, sed nondum solemnem professionem scripto fecerant, ut reciprocam professionem emitterent. Inter quem casum, & priorem illud tantum interest, quod in priori de sacerdotibus habitum deferentibus, in hoc secundo de clericis adhuc Ecclesias habentibus, sed in minoribus gradibus constitutis agitur; ideo sub uno responso utrumque casum resolvit Pontifex, adjicit tamen: " Verum si ante susceptum habitum posti in probatione recedere voluerint, secundum regulam B. Benedicti non videntur prohiberi ad priorem statum redire. " In quibus verbis expresse agit Alexander de novitiis, qui adhuc in vestibus laicalibus probabantur, qui cum nullam professionem fecissent per susceptionem habitus, & voti emissionem, libere poterant ad sæculum redire, quia nullo voti, aut professionis vinculo adhuc tenebantur. Et hæc, ni fallor, est vera hujus textus interpretatio.

Sed cum jam temporibus Innocentii III. in usu esse cœpisset in Ordinibus Mendicantibus distinctio habitus novitiorum, & professorum, & solerent tempore ingressus in religionem novitii induere habitum proprium ipsius Religionis; ideo consultus Innocentius III. *in c. consulti, hoc tit.* de novitiis, qui habitum novitiorum receperunt, sed quia adhuc professionem non emiserant, volebant ad sæculum redire; sub distinctione ita respondet, ut si cum novitii, qui habitum susceperunt, proposuerunt absolute vitam mutare vovendo in communi statum religiosum, tunc etiamsi professionem non emiserint, in ea, vel alia religione cogendos eos esse propositum, id est votum, adimplere, si autem conditionaliter habitum susceperunt, ut si placuisset vita monastica, eam profiterentur; si vero displicuisset, ad sæculum redirent, posse eos ad sæculum redire, qui nullum votum in communi, aut particulari emiserunt. Quod facilius procedere in eo, qui in minori ætate habitum novitii suscepit, respondet idem Innocentius *in cap. postulasti, sequenti*. Ut autem in adultis omnis ambigendi occasio tollatur, an susceperint habitum novitiorum cum proposito, id est voto absoluto religionis, an vero conditionaliter, si placeat status monasticus, cavit Innocentius, ut novitius tempore susceptionis habitus protestetur, se cum absoluto proposito profitendi habitum in Religione non suscipere; quam protestationem insuper habuit, atque ea etiam non facta, posse novitium habitum jam susceptum deferre, & ad sæculum redire, in similibus casibus decrevit Honorius III. *in c. 1. hoc tit. in 5. compil.* his verbis: " Litteras, quas super negotio Joannis scholaris Bonon. quod vestro duxeramus examini committendum, vestra nobis devotio destinavit, benigne recepimus, & earum tenore pleno conceptimus intellectu, dil. fil. Magistro Petro procuratore scholaris ipsius, cum infra probationis tempus ab ordine Prædicatorum exiisse, firmiter asserente. Ideoque disc. v. mandamus, quatenus si vobis constiterit, memoratum I. nulla facta professione ab Ordine jamdicto infra tempus probationis exiisse, denuntietis ipsum ad observationem ejusdem, vel alterius Ordinis non teneri. " Et *c. penult. in eadem collect.* " Dilectus filius I. Canonicus Sedun. in nostra proposuit præsentia constitutus, quod idem in monasterio de Senterio Cisterciensis Ordinis simpliciter, & sine qualibet protestatione intravit: sed idem non valens asperitatem Ordinis sustinere, exinde infra tempus probationi præfixum exivit: unde postulavit a nobis, ut cum ibi professionem non fecerit, super hoc ab ejus conscientia dignaremur totius dubitationis scrupulum removere. Ideoque mandamus, quatenus si vobis constiterit de præmissis, ipsum I. denuncieris ad prædicti Ordinis, vel alterius observantiam occasione hujusmodi non teneri. " Quod hodie post Concilium Tridentinum observatur, ita ut quicumque novitius tempore probationis, id est durante anno novitiatus, possit resilire, relictoque monachali habitu, ad sæculum redire. An tamen ipsi, sicut valide, ita & licite faciant deserendo statum susceptum, alii disputant.

CAPUT X.

Idem a *Ambian. Episcopo*.

SAne de canonico, qui in Ecclesia *b* Aromanch. professionem fecerat, & ab ea fugerat, a quodam Abbate receptus in monachum, id tuæ f. significamus, quod si locus ubi nunc permanet, majoris est religionis, quam Ecclesia Aromanch. ipsum in eodem loco cum pura conscientia remanere permittas, alioquin eum ad priorem Ecclesiam redire compellas.

NOTÆ.

1 a AMbian.) In prima collectione, *sub hoc titul. cap. 10.* legitur *Abiatino*: sed male, quia in ea adjicitur *Pars capitis Quoad Sedem*: unde deducitur, in præsenti referri partem textus *in cap. quoad Sedem 2. de frigidis*, cujus epigraphe est, *Ambianensi Episcopo*, de qua diœcesi egi *in cap. 37. de rescript.* Alia pars hujus textus extat *in c. ad hoc, de decimis*.

b *Aromanch.*) Aromanchensis Ecclesia est in Provincia Rhemensi Canonicorum Regularium Ordinis D. Augustini, ut refert Pennotus *l. 2. hist. Canonic. Regul. c. 33. n. 5.*

Commentarium hujus textus dabimus *in cap. licet, infra hoc tit.*

CAPUT XI.

Idem a *Belvac. Episcopo*.

SIgnificatum est nobis, & pro certo monstratum, quod Guiboldus nondum incipiens esse xiv. *b* annorum, timore magistri, qui eum litteras erudiebat, habitum Religionis, apud Ecclesiam de Resone suscepit, & inde sicut puer, infra annum exivit, & per sæculi vanitates jam sex annis, & eo amplius vagabundus discurrit. Unde quoniam hujus rei veritas nobis non constat, f. t. per A. f. m. quat. rem ipsam diligenter inquiras; & si inveneris, quod non fuisset a parentibus oblatus, nec inceperit esse 14. annorum, quando ad Religionem accessit, si in sæculo voluerit remanere, eum ab illo voto, professionis, quod fecit, auctoritate Pontificali absolvas, & absolutionem ejus, tam Ecclesiæ de Resone, quam populo tuæ civitatis studeas publicare. Si autem a parentibus forte fuerit oblatus, seu 14. annum compleverit cum Religionem intravit, sive post 14. annum professionem a se factam ratam habuerit, eum ad eandem, vel ad aliam Religionem omni cum districtione compellas.

NOTÆ.

a BElvac.) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc titul. cap. 11.* ex qua restituo integram hujus textus. De Belvac. Ecclesia agemus *in cap. 3. de foro competenti*.

b *XIV. annorum.*) Juxta adducta supra *in cap. 2. cap. quia in infantia*.

CAPUT XII.

a Clemens.

CUm virum te prudentem in causis fore noverimus, & discretum, si in quibus dubitas, a nobis consilium solicitudine pastorali requiris, & tibi de jure canonico, quod possumus, respondemus, & prudentiam tuam dignis in Domino laudibus commendamus. Curasti siquidem tua nobis insinuatione proponere, utrum ea, quæ infra discretionis *b* annos a parentibus monasterio tradita est, & habitum religionis induens, benedictionem accepit, & exiens postmodum, cuidam se militi copulavit, ex quo etiam prolem suscepit, ad monasterium redire cogatur, cum illa asserat, postquam ætatem consentiendi habuit, dissensisse, & benedictionis munus invitam suscepisse commemoret. Super eo consultationi tuæ duximus respondendum, quod cum juxta Concilii *c* Toletani censuram, monachum aut paterna devotio, aut propria professio faciat, quicquid horum fuerit allegatum, tenebit, revertendi ad sæculum aditu penitus interdicto; non enim videtur illa monasticæ professionis a se posse jugum excutere, cum eam non constet evidenter contradixisse cum benedictionem accepit, quam utique non nisi in ætate discretionis recipiunt quæ velantur, præsertim si ratihabitione sequenti, etsi eam quandoque contradixisse constiterit, quod ante gestum est, roboratur. Nec obloquitur quod de sanctis viri prædecessoris nostri *d* Leonis Papæ constitutione per contrarium sensum assumitur, ut puellæ, quæ coactæ parentum imperio virginitatis habitum suscepernnt, ipsum possint sine prævaricatione deserere; cum de ea possit intelligi, quæ in ætate nubili noscitur constituta, tunc enim quia liberum arbitrium habet in electione propositi, parentum sequi non cogitur voluntatem.

NOTÆ.

a *Clemens.*) Ita etiam legitur in 2. collectione, *sub hoc tit. c.* 3. nullibi tamen exprimitur Prælatus, cui rescribat Pontifex, quod & in aliis decisionibus ipsius Pontificis frequentius notavi.

b *Discretionis annos.*) Ideſt 12. annos, ut exposui supra *in c. quia in infulis.*

c *Toletani.*) Relati *in c. monachum*, 20. *q.* 1.

d *Leonis.*) Relati *in c. puellæ*, 20. *q.* 1.

COMMENTARIUM.

1 Conclusio deducitur, & probatur.

EX his duabus decisionibus communiter talis deducitur assertio: " Impubes a parentibus monasterio oblatus, si post pubertatem non reclamaverit, non potest inde resilire." Probant eam text. *in c. addidisti* 2. *c. monachum* 3. *c. quicumque* 4. *c. infans* 7. 20. *q.* 1. *c.* 1. 20. *q.* 2. *c. clar.* junctis ibi notatis, *de vita & hon. cler.* Concil. Aurel. 5. *can.* 18. " Qui a parentibus depositi fuerunt, aut sponte sua amissis parentibus seipsos religioni devoverunt, & postea habitum sæcularem sumpserunt, a sacerdote comprehensi, ad cultum religionis acta prius pœnitentia revocentur. " Conc. Vvormat. sub Hadriano II. Pontif. & Ludovico Pio Imper. *can.* 2. " Si pater, vel mater filium, filiamve intra septa monasterii in infantiæ annis sub regulari tradiderit disciplina, non liceat eis postquam ad pubertatis pervenerint annos egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnino devitandum, quia nefas est, ut oblatis a parentibus Deo filiis voluptatis, fræna laxentur. Igitur, ut prædiximus, non liceat eis susceptum unquam habitum deserere, sed cuncti, qui tonsuram, aut religiosam vestem aliquando habuerint, in religionis cultu, habituque velint nolint, permanere cogantur. " Ex *can.* 22. & 23. Alex. III. post Conc. Later. *p.* 50. *c.* 10. Conc. Tolet. 10. *can.* 6. cujus verba juxta traditionem Loayſæ ita transcribo: " Cum hucusque dissolutæ operationis effectus interdum mutare fecerit honestæ constitutionis edictum, dum incondite resolvi putatur, quod indissolubile sanctionis auctoritate tenetur; ideo quicquid ob vitium ex incerto currit, evidenter abjici debet, ut de cetero nihil superfit, quod in dubium mutetur. Ideoque si in qualibet minori ætate, vel religionis tonsuram, vel religioni debitam vestem in utroque sexu filiis, aut unus, aut ambo parentes dederint, certe nolentibus, aut nescientibus, si susceptam, non mox visam in filiis abdicaverint, sed vel coram se, vel coram Ecclesia, palamque in conventu eosdem filios talia habere permiserint, ad sæcularem reverti habitum ipsis filiis quandoque penitus non licebit; sed convicti, quod tonsuram, vel religiosam vestem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum, habitumque revocentur, & sub æterna districtione hujusmodi observantiæ inservire cogantur, parentibus sane filios suos religioni contradere, non amplius quam ad decimum eorum ætatis annum licentia poterit esse. " Greg. Papa II. *ep.* 14. Illustrant ultra congestos in præsenti a Barb. Sanr. *de relig. c.* 3. *l.* 6. *c.* 3. Sanch. *de matr. l.* 4. *disp.* 18. Basil. *can. tr. l.* 7. *c.* 5. *n.* 10. & 9. 3. *scholiast. c.* 5. Vasqu. *in* 1. 2. D. Th. *disp.* 85. *c.* 6. *n.* 43. Yepes *t.* 2. *chron. D. Benedicti*, *anno* 633. *c.* 3. Ant. August. *in epit. jur. Pont. l.* 9. *tit.* 10. Germon. *l.* 3. *de sacer. immun. c.* 4. Barbosa *l.* 1. *jur. Eccl. c.* 45. *n.* 13. Espeuc. *de voto contin. l.* 4. *c.* 5. Gibalm. *de clauſ. regul. disq.* 3. *c.* 2. §. 3. Hallier. *de sacris elect. sect.* 8. *art.* 1. Hæphten. *disq. mon. t.* 1. *l.* 4. *tr.* 1. *per tot.* Pet. Herodius *in tr. de patrio jure*, *pag. mihi* 984. Leo Pinel. *in c.* 2. *hoc tit.* §. 5. *per tot.* Bellarm. *tom.* 1. *controv. l.* 2. *de mon. c.* 36. Narbona *de ætate ad actus humanos*, *anno* 7. *q.* 17. & *anno* 14. *q.* 17. Avendanno *de merit.*, *l.* 2. *c.* 48. Cellotius *de hæresib. l.* 5. *c.* 8. §. 2. Menardus *ad constitut. regul. fol.* 986. Bravo *ad regul. D. Benedicti*, *c.* 59. Cabadus. *in notis. Concil. Vvorm.* Altellerra *t.* 1. *dissert. c.* 5. Illustrat conclusionem hujus textus novus Notator P. Blesens. *ad ep.* 54.

2 Impugnatur tradita assertio.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem sic insurgo: Nemo obstringi debet votis monasticis citra propriam voluntatem, quam præcise exigit omne votum, vel juramentum, *c. unic.* 30. *q.* 1. D. Thom. 2. 2. *q.* 98. *art.* 4. docent Narbona *d. q.* 17. *n.* 8. & 10. Sylvest. *in summa*, *verbo Votum* 2. *q.* 9. & 12. Vasq. *d. disp.* 85. *c.* 6. *n.* 43. Lessius *de justitia*, *l.* 2. *c.* 4. *dub.* 10. *n.* 66. Guttier. *in authent. Sacram. n.* 14. Marquez *in Gubern. l.* 2. *c.* 22. *in fine*. Sed velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini, *l. nos filium*, *C. de nupt. l. quelle*, *ff. de reg. jur.* ergo filii a parentibus religioni oblati, virtute talis oblationis votis monasticis non manent obstricti. Augetur primo hæc dubitandi ratio; nam metus reverentialis parentum reddit nullam professionem filiorum, *c. puellæ*, 20. *q.* 1. *c. præsens*, 20. *q.* 3. metus enim reverentialis gravis censetur, ut probant Basilius *de matr. lib.* 4. *c.* 5. *n.* 6. & *c.* 11. *n.* 16. Pantoxa *in l.* 2. *nu.* 1. *ff. de alent.* Stephanus Durant. *qq. jur. q.* 4. Medrano *de consens. connub. c.* 13. *n.* 10. & 11. Igitur multo magis reddit nullum actum in casu oblationis filii factæ a parentibus absque ejus voluntate. Secundo fulcitur hæc difficultas ex eo, nam inutilis est promissio, qua quis spondet alium daturum, facturumve; quia de semetipso quisque promittere debet, ut obligetur, *l. stipulatio* 38. *in princ. l. si ita stipulatus* 97. §. 1. *ff. de verbor. oblig. l. sive* 9. §. *ultimo* 3. *l. si filius* 14. *ff. de interrog. l. cum qui* 5. §. *sed & si quis*, *ff. de const. pecun. authent. si quando*, *C. quod. tit. l. fluminum* 24. §. *quamquam*, & *de damno infecto*, *l. sicut* 65. *ff. de fideiuss.* §. *versa vice*, *Inst. de inut.* ibi: *videtur in ea causa esse, ut non teneatur*; quia ita a jure receptum fuit, ut non aliter quis obligetur, quam si de seipso promittat. Igitur virtute promissionis paternæ filius obstringi non debet ad amplectendam vitam religiosam: Augetur tertio hæc difficultas ex eo, quia unicuique libera esse debet facultas, ut certum vivendi genus pro arbitrio eligat; non enim frustra natura ad singulos non solum status, verum etiam singulas conditiones, artes, disciplinas propensionem singulis indidit: proinde parentes jura pervertunt, qui filiorum suorum pro arbitrio conditiones longe præscribunt; imo Dei ipsius gratiæ, ac vocationi injuriam faciunt, qui de ea, ut de re sua, & in potestate constituta disponunt; & quadam temeritate ad monasticum statum liberos, quorum nec indolem, nec animum norunt, parentes condemnant potius quam vovent, ignorantes quod Dominus ait apud Matth. *cap.* 19. de virginibus agens: *Non omnes capiunt verbum istud*. Imo cælibatum nulla necessitate constringens, concludit ibi: *Qui potest capere capiat*. Igitur parentes non possunt filios ita offerre religioni, ut necessitatem illis imponant, ut velint nolint vitam, quam non optant, profiteantur: nec potest vera esse religio, quæ religionis ordinem a Deo statuum pervertit. Hunc autem ordinem Deus præscripsit, ut non nisi volentibus perfectionis statum proponi voluerit: *Si vis* (inquit Dominus apud Matth. *c.* 19.) *perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes*. Quem ordinem sequutus Apostolus 1. *ad Corinth. c.* 7. ait: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do*. Irreligiosa itaque erit oblatio parentum, quæ filios religioni devincet. Nec solum præsenti ratione adstruitur, verum & Sanctorum sententiis firmatur. D. enim Augustinus *ep.* 199. de filio a parentibus oblato ita ait: " Quid mirum, si pater communem filium noluerit hujus vitæ sustentaculis a matre nudari, ignorans quid in grandiusculæ ætate facturus esset, monachæ professionem, an ecclesiasticum monasterium, an conjugalis necessitatis vinculum; quamvis enim ad meliora excitandi, & commonendi sunt filii Sanctorum, unusquisque tamen donum habet a Deo, alius sic, alius autem sic. " D. Ambrosius *de exhort. ad virginem*, laudat Julianam, & ita alloquentem liberos suos introducit: " Necessitatem hujus vitæ, & tentationem hanc si vultis filii vitare, integritas corporis vobis expetenda, quam pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio; solum enim suaderi potest, imperari non potest res magis voti, quam præcepti: quod enim gratiæ est, non jubetur, sed desideratur; electionisque magis est, quam servitutis. Unde Apostolus de hoc consilium dat, præceptum Domini non habet, qui spadonibus in cælo ceteris præstantiora promittit, sed negat hac capere conditionis humanæ infirmitatem, ut virginitas omnibus pateat, solis ad capiendam facilis, quibus divina resulsit gratia, ut castrare se possint, quo regnum cælorum adipiscantur, & Angelorum vitam exhibeant: hoc vobis suadeo, quo nihil pulchrius. " Accedit Tridentinum *sess.* 25. *de reform. c.* 17. Igitur oblationem castitatis servandæ, quam nec Christus, nec Apostoli imperare voluerunt, parentes virtute oblationis libe-

liberis imponere nequeunt. Augetur tandem hæc dubitandi ratio argumento deducto a matrimonio; nam ex promissione patris, etiam juramento firmata, non tenentur liberi contrahere eas nuptias, quibus consensum ipsi minime adhibuerunt, *c. si virum*, *c. tua sanctitas*, 31. *q.* 2. ita fortiori ratione non obligantur ad monasticum statum, quem parentes pro ipsis voverunt. Dixi, *fortiori ratione*: tum quia matrimonium in sua primæva natura habet naturam contractus, & ita facilius in eo potestas patris exerceri potest: tum quia perfectiora sunt opera, & per se difficiliora status monastici, quam conjugalis.

3 De oblatione parentum in leg. veteri.

Qua difficultate ita fulcita non obstante, vera est præsens assertio, pro cujus expositione sciendum est, tam in lege veteri, quam nova gratiæ, moris fuisse, parentes liberos suos Deo vovere, & dicare; cujus rei exempla quamplurima habemus. In sacra pagina constat, Samuelem Prophetam maternа devotione Deo prius oblatum, quam huic mundo editum. " Postquam vero oblatus est, adduxit eum Anna mater ad domum Domini in Silo: puer autem erat adhuc infantulus. " Et *Reg. cap.* 1. *vers.* 24. triennem tunc fuisse Salianus, Gaspar Sanctius, aliique tradunt. Cui sententiæ favet Chrysost. *t.* 1. *hom.* 3. *de fide Anna*, ibi: " Adduxit, ac reliquit (*Anna Samuelem*) nec puer a mamma divulsus moleste tulit, cum sciatis quam soleant indignari pueri, quoties a lacte depelluntur. *Et non longe post*: Prima statim puerilia a mamma matris venit ad mammam spiritualem. " Samson etiam parentum voti tenax, Nazæræus factus, toto vitæ luæ tempore a vino abstinuit, aliosque Nazaræorum ritus religiose observavit, ut refertur *in c.* 13. *Judicum*. His adjungo sacratiss. Deiparam Virg. Mariam, quæ ut Nicephori verbis utar *l.* 1. *Eccles. hist. c.* 7. ibi: " Statim atque a lacte materno abhorruit, & mammam attingere noluit, promissionem mater adimplet, & in templum ascendens, juxta votum eam Deo consecrat, tertium tunc ætatis annum agentem. Et sacerdotes quidem tunc eam tanquam sanctius quoddam donarium suscipere, & puellam in sacrario fovendam esse, dixere, ad antiqui illius Samuelis similitudinem. " Quam sacram historiam contra Centuriatores probat & defendit Hæphten. *l.* 4. *disq. mon. disq.* 3. His itaque exemplis, & documentis informati Christiani, eundem morem observarunt, quem pium, æquumque esse defendit Origenes *hom.* 11. *in Levit.* & nonnullis exemplis firmate possumus, veluti Gregorii Nazianz. cujus mater cum mascula prole careret, ejusque habendi cupiditate flagraret, promisit si Deus ejus votis adnueret, filium Deo consecraturam: & cum non longe post masculum enixa esset, illum statim Deo obtulit, ut refert Gregorius Presbyter *in vita S. Gregorii Nazianz.* Idem de aliis refert D. Hieron. *in ep.* 13. *ad Marcellam*. Similiter Heliodorum puerum trium annorum monasterio oblatum fuisse, refert Theodoretus in Philotheo, & alia exempla puerorum, qui a teneris annis monasterio a parentibus oblati fuerunt, referunt Franc. Hallierius *ubi supra fol.* 352. *n.* 3. Hæphtenus *d. disquisit.* 3.

4 De ritibus hujus oblationis.

Ritus autem devovendi, ac consecrandi Deo filios impuberes expressit, præscripsitque D. Benedictus *c.* 59. *sua regula*, in illis verbis: " Si ipse puer minori ætate est, parentes ejus faciant petitionem, quam supra dixi, & cum oblatione ipsam petitionem & manum pueri involvant in palla altaris, & sic eum offerant. De rebus autem suis, aut in præsenti petitione promittant sub jurejurando, quia nunquam per se, nunquam per suffectam personam, nec quolibet modo, & aliquando aliquid dent, & tribuant occasionem habendi. Vel certe si hoc facere noluerint, & aliquid offerre voluerint in eleemosynam monasterio pro mercede sua, faciant ex rebus, quas dare volunt monasterio. " Ex quibus verbis apparet primo, parentes petitionem, promissionemque fecisse his verbis: " Ego talis promitto coram Deo & Sanctis ejus pro filio meo de stabilitate sua, & conversione morum, atque obedientiæ. " Lanfr. *in stat. c.* 18. & integram formam oblationis refert Smaragd. in hæc verba: " Illum legaliter sanctum, antiquitusque teneatur cautum cum oblationibus Domino parentes suos tradere filios in templo Domini Domino feliciter servituros, proculdubio hoc de nostris filiis faciendum nobis salubriter præbetur exemplum, æquum etenim est judicium Creatori nostro de nobis reddere fructum, idcirco filium nostrum N. cum oblatione in manu, atque petitione palla omnino involuta, ad honorem Sanctorum, quorum hic reliquiæ continentur, & Abbatis præsentis trado coram testibus regulariter permansurum; ita ut ab hac die jam non liceat illi collum de sub regulæ excutere jugo, ejusdemque regulæ fideliter se cognoscat instituta servare, & Domino cum ceteris gratanti animo militare: & ut hæc traditio nostra inconvulla permaneat, promitto cum jurejurando coram Domino, & Angelis ejus, quia nunquam per me, nunquam per suffectam personam, nec quolibet modo per rerum mearum facultates aliquando egrediendi ei de monasterio tribuo occasiones. Et ut hæc petitio firma permaneat, manu mea eam firmavi, & testibus tradidi roborandam. " Hactenus Smaragd. In cujus formula primo notandum est, oblationem filii a parentibus fieri simul cum alia re: quod & docuerunt Lanfranc. *de sacrifiis*, *c.* 18. Boerius *in d. c.* 59. *regul. D. Benedicti*, ibi: " Aliquid conferatur ad stipem templi, velut panem, aut vinum, vel lumen, vel utrumque cum puero offerant. " Quam oblationem juxta morem legis veteris, in qua mulier expletis diebus purificationis suæ offerebat in templo filium cum agno anniculo in holocaustum, & pallum columbæ pro peccato, *Levit. cap.* 12. exponit Hæphten. *d. l.* 4. *disq.* 3. Deinde manus pueri offerendi altaris, palla, seu syndone, quæ altare tegit, obvolvebantur. Lanfranc. *d. c.* 18. ibi: " Qua oblatione a sacerdote suscepta, involvant prædicti parentes manus pueri in palla, qua altare coopertum est, & cujus pars anterius pendet, & tunc " suscipiat eum Abbas. " Cui consonat consuetudo, quam apud suos servari refert Boet. *in d. c.* 59. *regul. D. Benedicti*, ibi: " Facta receptione in Capitulo, habitu indutus per parentes, & amicos puer offeratur ad altare, & super ipsum genibus flexis, & capite inclinato duo fratres imponunt pallam, seu pallium, quod ante altare dependet. " Per quam symbolicam traditionem transferri possessionem, dominiumque cujusque rei, jam probavi *in c.* 2. *de consect.* Tertio sequebatur promissio parentum, qua, ut Lanfranc. *dict. cap.* 18. ait: " Promittebant, quod per se, aut a se suppositam personam susceptum Ordinem puer nunquam relinquat, nec se ei aliquid scienter daturos, unde puer (quod absit) perire possit: hanc promissionem prius scriptam coram testibus verbis ibi prius edicant, & postea super altare ponant. " Fiebat enim prædicta promissio coram testibus. Conc. Aquisgr. *can.* 36. " Ut puerum pater, & mater tempore oblationis offerant altari, & petitionem pro eo coram laicis testibus faciant. " Quæ verba reperiuntur *in addit.* 1. *c. tit.* 36. ex ratione adducta *in c. fin.* 20. *q.* 2. Ritum vero testificandi refert Ruthar. his verbis: " Ille (*pater*) debet respondere, dicens: Volo tradere filium meum Deo omnipotenti ad serviendum sibi in hoc monasterio. *Et paulo post*: Deinde debet dicere Abbas testibus: Auditis fratres, & videtis, quid iste dicat? Illi debent dicere: Audimus, & videmus: " Tandem expletis his, inquit Lanfranc. in statutis, *cap.* 18. " Benedicat Abbas cucullam, exuensque puerum cappa, vel pedibus, vel alia hujusmodi clamyde, dicat: Exuat te Dominus veterem hominem, &c. Dehinc ducatur ad radendum, & vestiendum, sicuti nostri Ordinis consuetudo est. Cum autem adulta ætate facturus professionem fuerit, fiant & cetera, quæ superius debere fieri conversio jam diximus. Hoc enim quod modo factum est, iterari non oportet. " Hactenus ritus prædictæ oblationis, qui adeo diligenter observandi erant, ut ex eorum neglectu professio nulla redderetur. Unde Nicol. Papa *in c. præsens*, 20. *q.* 3. decrevit Lambertum puerum a parente oblatum non teneri in monasterio permanere; quia pater inter cetera sub juramento declarasset, quod numquam Lambertus regulam aliquam promisisset, nec ipse pater pallio (alias palla) altaris illum indutum obtulisset, nec a sacerdote, vel Abbate benedictione accepta vitam monasticam promisisset. Similiter D. Bernardus *ep.* 1. probat Robertum nepotem suum, qui de Ordine Cisterc. transierat ad Cluniacenses, apud quos puer fuerat oblatus, non teneri ad eos redire, eo quod illis magis promissus fuisset, quam donatus. Nec enim, inquit Sanctus, petitio, quam regula præcipit, pro eo facta fuit a parentibus; nec manus illius cum ipsa petitione involuta palla altaris, ut sic offerretur coram testibus.

5 De effectu hujus oblationis.

Sed circa oblationem, quæ ex hac oblatione parentum in filiis oriretur, non consentiunt DD. tam Theologi, quam Canonistæ. Aliqui affirmant, filios a parentibus in infantia oblatos, posse ad sæculum redire, nisi postea in legitima ætate oblationi de se pridem factæ expresse, vel tacite consenserint, retinendo scilicet habitum, vel munia professorum obeundo: ita docuerunt Barb. *in præsent.*, & *in c. significatum* 11. *n.* 3. *hoc tit.* Germon. *l.* 3. *de sacror. immunit. c.* 4. *n.* 23. Gibal. *de clausura regul. disq.* 3. *c.* 2. *sect.* 2. *ex n.* 16. Leo Pinel. *in c.* 2. *hoc tit.* §. 5. Lessius *de justitia*, *l.* 2. *c.* 40 *dubit.* 10. Hallier. *de sacris elect. sect.* 8. *ar.* 2. *p.* 356. Vasq. *in* 1. 2. *disp.* 165. *c.* 4. *n.* 32. Turriscr. & Boerius *in c.* 59. *regula D. Benedicti*, innuitque Ant. August. *l.* 9. *epit. tit.* 30. Moventur primo ex textu *in c. illud* 10. 20. *q.* 2. ubi Marcellus Pontif. qui floruit per annos 304. ita statuit: " Si in minori ætate filii monasterio oblati fuerint, vel sacram tonsuram, vel velamina susceperint, dignum quidem duximus, ut 15. annos a Prælatis moniti inquirantur, utrum in ipso habitu permanere cupiant, an non: si vero permanere professi fuerint, ulterius pœnitendi locum minime amplecti possunt: sin autem ad sæcularem habitum reverti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quia satis inutile est, ut coacta servitia Domino præstentur. " Secundo *ex c. sicut, hoc tit.* ubi dicitur, quod sicut qui monasteria elegerunt, a monasteriis egredi non permittuntur; ita & hi, qui inviti, sine justæ offensionis & occasionis causa sunt intromissi, nisi volentes non teneantur; quia quod non petunt, non observant. Tertio *ex c. cum simus* 14. *tit.* in illis verbis: " Quod si dictus puer ad annos discretionis pervenerit, & habitum retinere noluerit monachalem, si ad hoc induci nequiverit, non est ullatenus compellendus, quia tunc liberum sibi erit eum dimittere, & bona paterna, quæ ipsi ex successione proveniunt, postulare. " Quarto *ex c.* 1. 20. *q.* 1. ibi: " Firma tunc erit professio virginitatis, ex quo adulta jam ætas esse cœpit, & ea quæ solet ut apta nuptiis deputari. "

6 Contraria sententia refertur, & probatur.

Contrarium tamen, imo primis Ecclesiæ sæculis solam oblationem parentum constituisse filios vere monachos, ita ut ipsi non possent resilire unquam a professione monastica, ad sæculumque redire, docuerunt, & probarunt Hæphten. *disq. mon. d. l.* 4. *disq.* 4. Pet. Herodius *in tr. de patrio jure*. Ciron. *in paratit. ad hunc tit.* Claudius Espenceus *l.* 4. *de voto continent. c.* 1. Basilius *q.* 3. *scholast. c.* 5. quibus assentire videtur Manrique *tom.* 2. *annal. Cisterc. anno* 117. *cap.* 1. *num.* 4. dum alium sensum non assignat dicto Concilio Tolet. relato *in d. cap. monachum*, Yepes *tom.* 2. *chron. D. Benedicti*, *anno* 633. *cap.* 3. dum docent, attento dicti Concilii Toletani decreto, filios oblatos a parentibus religioni perpetua infamia fuisse notatos, si habitum deseruissent, nolentes eorum devotioni, ac oblationi stare, & parere. Quæ sententia verior est, & firmatur auctori-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

ctoritate, exemplo, & ratione. Auctoritate Conciliorum, & Patrum Ecclesiæ, quorum verba supra retuli pro illustratione præsentis conclusionis. Exemplis relatis supra ex sacra pagina. Nec etiam desunt profana exempla; legimus enim apud Servium *l. 11. Æneid. Ipse pater famulam votvo.* Ex quibus constat, jure etiam apud Gentiles parentes olim in filios habuisse potestatem auctoramenti, idest jus pro imperio devovendi, sive in victima, sive in sacerdotio, ut ex eodem loco observarunt Ciron. *in præsenti*, Pet. Herodius *de patrio jure*, *p.* 984. Et Cleas Sacerdos apud Plutarchum *in li. de Iside, & Oriside*, ab infantia per parentes supponitur devota, dedicataque Deæ; quod antiquitatis monumentum nec latuit politissimum, & cultissimum Barclajum, dum Regem Meleandrum inducit pro sua potestate Argenidem filiam Palladis Sacerdotio præficientem, *l. 2. sua Argenidis*: forsanque eodem allusit Cæsar *l. 6. de bello Gallico*, *c.* 4. ubi Druidum (qui Gallorum Sacerdotes erant) privilegia recensens, multos parentes Diis filios suos tradidisse refert. Notavit Pet. Herodius *ubi supra*. Rationibus etiam hæc sententia adstruitur; quemadmodum enim in susceptione baptismi parvulorum intercedit votum, & quidem solemne Religionis Christianæ, quo adstringuntur baptizati per patres, seu patrinos, perpetuo tenere, & profiteri catholicam fidem; eodem modo, quos olim parentes religioni vovebant, illi obligabant per vota solemnia, & substantialia, ut docuit Perezius *in d. c. 59. Regula D. Benedicti*. Et sicut pater olim illud, quem proprium vendidisset, in servitute manebat; ita & religioni oblatus tenebatur servare vitam monasticam, & in monasterio persistere. Sed cum deinceps SS. PP. Ecclesiæque Præsules agnoscerent pravos effectus evenire ex hac subita filiorum oblatione, sanxerunt post *6.* Ecclesiæ sæculum, ne aliter filii oblati a parentibus cogerentur in monasterio persistere, quam si post annos probationis tacite, vel expresse oblationi parentum consensissent, hoc insuper addito, ne ante discretionis annos ipsis liceret a religione resilire, *c. puella 8. c. sicut 9. 20. q. 1. c. significasti, c. cum simus, hoc tit.* Unde jure noviori triplicem sortitur effectum paterna oblatio. Primus est, ut ita oblati possint a monasterio recipi, & retineri. Secundus, ut pater non possit amplius uti patria potestate ad eos revocandos, qui jam cessit juri suo, & quantum in se est, per oblationem filios religioni donavit, ipsamque donationem acceptavit. Tertius est, ut neque ipsi sua voluntate, ante annos probationis egredi possint, quia in ea ætate non tam sua, quam patris voluntate reguntur.

7 Nec obstant contrariæ sententiæ fundamenta: non textus *in d. c. illud*, nam ut recte notavit Hæphtenus *d. l. 4. disquis.* 12. textus ille non est Marcelli Pontificis, nec illius tempore agi poterat de filiis oblatis a parentibus Religioni; cum vix esset monachi intra claustrum vitam religiosam agentes; sed Eremitæ tantum in eremo secedentes. Unde cum textus ille transcriptus a Palea Gratiani discipulo, nec reperiatur apud alios Decretistas, videlicet Anselmum, Carnotensem, Burchardum, merito ejus auctoritas negatur. Nec obstat textus *ind. c. sicut, eod. q.* cui facile respondetur, si observemus, textum illum in modum objectionis a Gratiano transcriptum, intelligendum esse de adultis parentum imperio coactis Religionem ingredi, ut satis ex ejus serie liquet. Nec tandem obstat textus *in c.* 1. qui desumptus est ex regula D. Basilii, interprete Ruffino. Quia respondetur, in eo agi de professione illius puellæ, quæ in annis pueritiæ proprio arbitrio Deo offertur; quam oblationem non confirmat parentum consensus; non ergo in eo textu professio ceperat ab oblatione parentum, sed a propria professione; unde quid mirum, ut legitima ætas desideretur. Nec obstant utriusque juris principia, quæ produbitandi ratione expendebamus; quibus moti Ecclesiæ Præsules post sextum sæculum decreverint, ultra oblationem parentum desiderari in filiis voluntatem propriam, tacitam, vel expressam, ad veram possessionem emittendam in Religione. At vero primis Ecclesiæ sæculis virtute oblationis tantum paternæ filii monachi efficiebantur, quoniam pater, materve, qui jure naturalis potestatis filium Religioni offerebant, disponebant de re sua ad libitum proprium, nec promittebant alienum factum filii, sed illum tanquam rem propriam Deo dicabant, ut docent Suar. *de relig. t. 3. l. 5. c. 5.* Hæphtenus *d. tr. 2. disq. 2. & 4.* Pet. Herodius *de patrio jure*, *p.* 984. ut jure civili etiam licuit ratione dominii servos in usum templi dedicare, *l. servos 35. ff. de liber. caus.* ubi Cujac. & Gothofredus, vel eos testamento manumittere sub conditione, ut in templo deservirent, vel a monumento non recederent, *l. libertis 18. §. ult. ff. de alim. legat. l. Titio centum, ff. de cond. & demonstr.* quæ conditio, aut devotio ipsos servitio religionis obstringebat, ut docuit Amaya *lib. 1. observ. cap. 6. num.* 13. Nec tunc domini factum alienum promittebant, sed de re propria disponebant: ita etiam cum filios parentes monasterio offerebant, de re propria disponebant, quare virtute talis oblationis illis primis sæculis illi perfecti monachi fiebant. Verum quia in his oblationibus sinistra intentio, seu respectus humanus intervenire poterat, rectius posterioribus Ecclesiæ canonibus hoc fuit correctum, non sublata omnino parvulorum oblatione, sed hac adjecta conditione, ut nisi adveniente legitima ætate filii tacite, vel expresse consentiant, non censeantur professi, imo rite possint a monasterio discedere.

Responderur fundamentis contrariis.

C A P U T XIII.

Innocent. III. *N. Abbati* a *de Flore.*

1 PORrectum nobis ex parte tua petitorium continebat, quod I. Canonicus *b* Acherontinus infirmitate *c* gravatus, votum ut fieret monachus se asseruit emisisse; unde metuens, ne voto decederet non completo, junctis manibus tibi se *d* reddidit in monachum, & in fratrem: alii quoque in absentia tua sese in Sacerdotum manibus monachos fieri devoventes, sani facti ad vomitum redierunt. Et cum familiares monasterii tui antea extitissent, quia non fuerunt ad antiquam familiaritatem admissi adversarii facti sunt pro amicis. Utrum ergo talium facta dissimulare valeas, ne fiant deteriores; an compellendi sint ad complenda promissa, per nos postulas edoceri. Nos ergo inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod cum monachum faciat non *e* habitus, sed professio regularis, ex quo a convertendo emittitur, & recipitur ab Abbate, ut talis fiat monachus, & reddat Domino quod promisit, erit utique non immerito compellendus. Datum Laterani 3. Idus Januarii.

N O T Æ.

a DE *Flore.*) Tam in hac sexta, quam in secunda collectione legitur tantum, *Idem*; sed male, cum hujus textus auctor non sit Clem. III. sed Innoc. unde reperitur inter epistolas ipsius editas a Sirleto, *p.* 251. ex quo registro ita textum transcribo. Monasterium hoc Florense est Ordinis Cisterciensis, fundatum a Joachimo Abbate anno 1190. cujus situm, & fundationem his verbis describit Jacobus Silaneus *fol.* 23. " Placuit ergo, Deo disponente, in Albanetho, ubi proprie de Flore est nomen, vestigia premere: locus siquidem Floris amne duplici, a Meridie scilicet Albula, a Septentrione vero Netho aluitur, qui velut Jor, & Dan, a radicibus Libani manentes, Jordanem, ita Albanethum efficiunt. In Flore porro duobus remanentibus, si quo modo, more pastorum inquam, magalia, ac casunculam, tugurium-ve exstruere daretur, pater Joachim ad Raynerium adhuc in in Petra manentem rediit; & mutui denique aspectus exhibitione latantes, ubi primo in Flore constructum habitaculum sensere, se illuc conferre procurarunt. " Refert, & alia de hoc monasterio, a quo originem duxit Congregatio Florensis, Manrique *tom.* 3. *in annal. Cisterc. dicto anno* 1190, *cap.* 6. adducit, & nos *in c.* 2. *de summa Trinit.*

b *Acherontinus.*) De hac Ecclesia Cathedrali egi *in c.* 53. *de testibus.*

2 c *Infirmitate gravatus.*) Ut plerumque contingit, *c.* 3. *de renunc. cap. nit. de success. ab intest.* imo & olim infirmi etiam Episcopi, seu presbyteri pœnitentiam sibi imponi efflagitabant, ac ultimo languore depressi benedictionem accipere sæpius optabant. Concilium Gerundense *can.* 9. ibi: *Ut qui agritudinis languore depressi pœnitentia benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem accepisset*, &c. Conc. Tol. 13. *can.* 10. Ex priscis canonibus constat in causa Gaudenti Valeriensis Episcopi, qui ægritudine urgente pœnitentiam per manus impositionem acceperat, & Synodum rogabat, an solita ministeria repetere posset: sancta Synodus diffinivit, ut stante priscorum canonum sanctione, quicumque Pontificum, vel Sacerdotum deinceps per manus impositionem pœnitentiæ donum acceperint, nec se mortalium criminum professione notaverint, tenorem retentandi regiminis non omittant; sed per Metropolitanum reconciliatione pœnitentium more suscepta, solita expleant ordinis, vel cetera mysteriorum sibi credita Sacramenta. Notavi jam *in dicto cap.* 3. *de renunc.*

d *Tibi se reddidit.*) Aliquando acceptatio professionis, seu receptio profitentis, ad Abbatem tantum spectat, aliquando ad eundem cum consensu fratrum existentium in monasterio, *c. finali, hoc tit. in 6. c. consuluit, qui clerici vel vov.* P. Greg. *lib.* 3. *pœnit. tit.* 2. *c.* 5. Imo & recipi potest religiosus per sacerdotem de Abbatis, seu superioris licentia, *c. ad Apostolicum, hoc tit.* ibi: *Per se, vel per alium*; & *c. Consulibus*, 17. *q.* 2. & si monasterium sit subjectum Episcopo, potest fieri professio in ejus manibus, vel alterius de ipsius licentia, ut probant Tambur. *tom.* 3. *de jure Abbat. disp.* 6. *qu.* 14. *n.* 4. Peyrinis *de Prælato, quæst.* 3. *cap.* 1. *num.* 32. Sanch. *lib.* 5. *in Decal. cap.* 4. *num.* 62. Hieronym. Garcia *tom.* 1. *polit. regul. tract.* 3. *dissert.* 2. *dub.* 8. Semper tamen ut rite, & valide professio emittatur, debet fieri in manibus Superioris, ut ab eo nomine totius communitatis acceptetur. Nec contrarium probatur *in cap. consuluit, qui clerici vel vov.* ubi docetur, professionem posse fieri super altari. Nam supponendum est, eam statim a Prælato esse acceptandam. Quid autem mysterii in eo lateat, quod celebrante Abbate professionis chirographum altari imponatur, optime exposuit Gregor. Magnus *lib.* 4. *in* 1. *Regum cap.* 4. his verbis: " Nos velut solam accedentium vocem (*novitiorum*) audimus, cum scimus quid exterius afferunt: sed qua-

" quales inter sponsionis assertiones futuri sunt, non videmus. " Loqui ergo ea in auribus Domini debemus, ut ipse sponsionis verba suscipiat, qui dum verba audit, corda discutit; & ex textu professionis usuras exquirit robusti operis. " Hoc namque novitiorum nostrorum mentes audiant, & expavescant; quia videlicet, quod nobis dicunt, in auribus " Domini loquimur; nam quod coram nobis promittunt, Deo offerimus, ut ipse jam de manibus nostris teneat quod exquirat. Cum ergo ea, quæ novitii promittunt, Deo offerimus, quasi chirographum quod nobis faciunt, illi damus. "

e *Non habitus, seu professio.*) Consonat Honorius III. *in c. finali, hoc tit.* Trid. *sess.* 14. *de reform. cap.* 6. B. Anselmus in carmine de mundi contemptu, ibi:

Non tonsura facit monachum, non horrida vestis,
Sed virtus animi, perpetuusque rigor:
Mens humilis, mundi contemptus, vita pudica,
Sanctaque sobrietas: hæc faciunt monachum.
Hæc vos in cœlum (Monachi) quadriga levabit;
Si fiat in terris dignum salutis opus.
Nil tonsura juvat, juvat aut vilissima vestis,
Si lupus es, quamvis jam videaris ovis.
Nam falli possunt homines, sed fallere Christum
(Qui nullum fallit) nemo potest hominum.
Ille quidem fucum simulare religionis
Damnat, & in reprobis moribus esse nequit.

Unde vulgo traditum est, *Habitus non facit monachum.* Cujus proverbii locutionem ex Græcis derivatam fontibus, affirmant Calius Rhodigin. *lib.* 3. *antiquar. lect. c.* 12. & ex Plutarcho ea verba refert: *Non Philosophorum facit promissor barba, nec vestis pertrita.* Et apud Aulum Gellium Herodes ait: *Video barbam, & pallium; Philosophum nedum video.* Nec dissimile est, quod ex D. Chrysostomo refert Gratianus *in cap. multi*, 40. *dist.* Non cathedra facit Sacerdotem, sed Sacerdos cathedram: non locus sanctificat hominem, sed homo locum. Unde Sancti Patres parum præsidii posuerunt in externo habitu, Sanctus Ephrem adversus monachos vitiose viventes ait: *Non putatis in cingulo, aut veste longa consistere perfectionem monachi; nam habitus absque operibus nihil est.* Et *in serm. de vita monast.* D. Hieronymus *epist.* 22. *ad Eustochium.* Illustrant late Hæphtenus *disquis. monast. l.* 5. *tr.* 8. *disq.* 5. Savarus *ad Sidonium lib.* 4. *ep.* 1. Theophil. *c.* 16. *in Heterocl. spirit. fol.* 5. *part.* 1.

COMMENTARIUM.

LIcet tempus certum præscriptum sit ab Ecclesia ad professionem emittendam, ut supra probavi *in c.* 6. non solum gratia novitii, verum & in favorem monasterii, ut ille experiatur utrum monasterii, & regulæ onera subire possit, & monasterium agnoscat, num mores illius conveniant vitæ, & professioni monasticæ: si tamen ante tempus probationi præfinitum is, qui converti desiderat, habitum suscipiat, & professionem emittat, Abbate per se, vel per alium professionem acceptante, cogendus est votum adimplere, etiamsi habitum professorum non susceperit, nec intra claustra monasterii per tempus probationis commoretur; quia nec habitus mutatio desideratur ad essentiam professionis, ut probant Castro Palao *tr.* 16. *punct.* 12. §. 4. *n.* 4. Barb. *alleg.* 101. *n.* 108. Suar. *de relig. tr.* 7. *l.* 5. *c.* 14. *n.* 9. Nec etiam desideratur pro substantia professionis ut novitius tempore probationis commoretur in ipso monasterio, ut probant Barb. *dicta alleg.* 101. *n.* 28. Tambur. *de jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 6. *quæsito* 7. *nu.* 16. Gibalin. *de clausur. disq.* 2. *c.* 2. §. 3. *conject.* 7.

C A P U T XIV.

a Cælestinus III.

CUm simus, &c. *Et infra:* Sane nuper auribus nostris est relatum, quod cum C. miles lepræ morbo, Domino permittente, est respersus, se cum filio suo discretionis annos nullatenus agente, ad quoddam monasterium cum bonis etiam suis, quæ a *b* monasterio ipse tenuerat, *c* contulisset, dictum filium suum habitum fecit suscipere monachalem. Cumque ipsi puero disciplina monastica propter asperitatem regulæ displiceret, infra x. hebdomadarum spatium a monasterio & habitu suscepto taliter resiliens, *d* bona patris ab Abbatia illa cœpit cum instantia postulare. Et cum super hoc ad diœcesanum *e* Episcopum quæstio delata fuisset, & coram eo aliquandiu disputatum, quia plerique sentire de rigore canonum videbantur, si consanguinei dicti pueri possent testibus comprobare illum, quando fuit oblatus, infra annos discretionis existere, ipsum tali voto nullatenus obligari, dictus Abbas ad Moguntinæ Sedis audientiam appellavit, & quidam ex consanguineis ejusdem pueri ad Romanam Ecclesiam appellationem, sicut ex litteris Augustini Episcopi comperimus, transtulerunt. Ideoque discretioni v. significatione præsentium intimamus, quod si dictus puer ad annos discretionis pervenit, & habitum retinere noluerit monachalem, si ad hoc ipsum induci nequiverit, non est *f* compellendus. Quia tunc liberum erit sibi eum dimittere, & bona paterna, quæ ipsi recta *g* successione proveniunt, postulare.

N O T Æ.

1 a CÆlestinus *III.*) Ita etiam legitur in secunda collectione *sub hoc tit. c.* 5. nullibi tamen exprimitur Prælatus, cui referibat Pontifex: illud tamen liquet, casum in præsenti decisum contigisse in Germania, in diœcesi suffraganea Archiepiscopi Moguntini; siquidem ad ipsum Metropolitanum appellatum fuisse refertur.

b *Quæ a monasterio.*) In feudum videlicet.

c *Contulisset.*) Oblatione facta, vel professione emissa, ut *in c. in præsentia, de prob. c. finali, de success. ab intest.*

d *Bona patris.*) Non vero ea, quæ pater in feudum ab ipso monasterio acceperat, in quibus per ipsam professionem monasterium integrum jus recuperavit finito feudo.

2 e *Episcopum.*) Ad quem olim cognitio super nullitate cujuslibet professionis spectabat, ut sæpe æpius in Decretalibus sub hoc titulo compilatis supponitur. Hodie tamen ex dispositione Conc. Trid. *sess.* 25. *de regul. cap.* 19. causa nullitatis professionis disceptari debet coram Episcopo diœcesano, & superiore ipsius monasterii, ubi nullitas professionis intenditur; quod pluribus sacræ Congregationis declarationibus diffinitum fuisse referunt Barb. *in dict. c.* 19. *Concil. num.* 22. Tamb. *tom.* 3. *de jure Abbat. disp.* 6. *qu.* 26. *num.* 3. Garcia *tom.* 1. *polit. regul. tract.* 3. *dissert.* 4. *dub.* 3. *punct. ult.* Bruno Chassaing. *de privil. reg. tr.* 4. *c.* 6. *propos.* 7.

3 f *Non est compellendus.*) Quia licet esset oblatus a patre religioni; tamen ex noviori jure, quod vigebat temporibus Cœlestini, filius ita oblatus poterat adveniente pubertate resilire, nisi jam tacite, vel expresse fuisset professus, ut probavi supra *in c. cum virum*, ubi commentarium hujus textus dedi.

4 g *Successione perveniunt.*) Dubium est tamen, & magnum apud Doctores, an post professionem patris in monasterio factam, ejus filiis debeatur legitima portio, perinde ac si jam ex hac vita migrasset? Et pro negativa sententia, quam defendunt plures congesti a Barbosa hic, faciunt primo textus *in authent. si qua*, C. *de sacros. Eccl.* quæ exstat apud Gratianum *in cap. si qua*, 19. *qu.* 3. ubi disponitur, obeunte patre professo nulla bonorum divisione facta, filios tunc legitimam percipere debere: unde deducitur a contrario sensu, viventes adhuc patre, filios non posse eam petere. Secundo, quia legitima non debetur filiis, superstite patre, *l.* 1. §. *impuberi, ff. de collat. bonor. l. quotiens, ff. solut. matr.* adeo ut nullo casu possit peti a filio vivente patre; *l.* 2. *C. si a parente quis fuerit, l. sed & si* 25. §. *Consuluit, ff. de petit. hæred.* Mancinus *de legitima*, *p.* 1. *q.* 15. Tertio, nam poterunt filii præmori, antequam pater monachus decedat; & sic bona ad monasterium pertinebunt. Quam rationem in non dissimili casu adducit Consultus *in l. Statius*, §. *Cornelio, ff. de jure fisci.* Deinde faciunt textus *in l. sed si mos* 13. *l. res uxoris, ff. de donat. inter.*; ubi docetur, donationem factam a marito uxori, quæ non sustinetur, nisi mors sequatur, *l. cum hic status* 32. *ff. eod. tit.* non confirmari morte civili, sed expectandam esse mortem naturalem. Facit etiam textus *in l. non vix, ff. de donat. caus. mort.* quibus addi potest textus *in l. fideicommissum* 11. §. *si cui, ff. de legat.* 2. ubi ait Consultus, filium cui fideicommissum relictum erat sub hac conditione, si morte patris sui juris fieret, non esse admittendum ad fideicommissum, antequam mors naturalis patris contigerit, etiamsi emancipatione sui juris factus sit. Nec tunc obstare affirmant præsentem textum, quia illum accipiunt casu, quo pater jam erat mortuus, ut deducitur ex verbis jam relatis, *successione proveniunt.* Nam si adhuc pater in humanis esset, non posset agi de ejus successione, *l.* 1. *ff. de hæred. vel act. vendit. l. qui superstitis, ff. de acquir. hæredit.* & patrem in præsenti specie decessisse, ex hujus textus integra deduci testatur Felinus *in c. præsentia, n.* 56. *de probat.*

Contraria tamen sententia, cui tanquam veriori adhæreo, docet deberi filiis legitimam ex bonis parentum statim ac ipsi religionem sunt professi, ut aperte docetur in præsenti textu, in cujus specie fi pater jam decessisset, nulla daretur dubitandi ratio, contra textum *in l. quod Labeo, ff. de Carb. edict. l. Domitius* 27. *ff. de testam.* & affirmat Corsetus *sing.* 162. *n.* 3. se integram hanc decretalem legisse, & perlegisse, nihilque in ea invenisse, ex quo deduci possit, patrem jam defunctum esse. Facit etiam, nam professio monastica regulariter morti naturali æquiparatur, *c. placuit* 16. *q.* 1. *l. Deo nobis, C. de Episc. & cleric.* ubi pactum de lucranda dote in casum mortis uxoris conceptum, verificatur in professione religionis; quia regulariter, quando idem effectus resultat ex utraque morte, dispositum in casu mortis naturalis verificatur in casu mortis civilis. Quo modo vulgo accipiuntur textus *in l. si nepotem, ff. si deportatus, ff. de bonis libert. l. ultione*, §. *publicatione, ff. pro socio, l. insulam* 43. *ff. solut. matr. l. si decesserit, ff. qui satisd. l. sed & si alia, in princ. ff. de bonis damnat.* ergo sicut defuncto patre filio debetur legitima; ita & eo mortuo civiliter per professionem. Quare hanc sententiam tuentur innumeri congesti a Barb. *in præsenti*, Thomas Sanchez *l.* 6. *in Decalogum, c.* 10. *num.* 3. Mancin. *de legit. q.* 15. *n.* 15. Merlinus *eod. tr. q.* 25. Nec tunc obstant